Inozemska izdaja

Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIII., št. 49 | Ljubljana, torek 2. marca 1943-XXI | Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22. 31-23. 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25. 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 16.— in inozemstvo vključno s »Ponedeljkim Jutrom« Lir 36.50.
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22 31-23. 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Attacco di aerosiluranti contro un convoglio

Un cacciatorpediniere e due piroscafi colati a picco, un altro cacciatorpediniere ed un mercantile gravemente danneggiati — Navi alla fonda nella rada di Algeri bombardate

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 1 marzo 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 1010:

In Tunisia combattimenti locali svoltisi nella zona settentrionale hanno avuto esito a noi favorevole; un tentato attacco nemico nel settore meridionale è stato stroncato dal fuoco dell'artiglieria.

Tre apparecchi britannici risultano distrutti dalla caccia dell'Asse.

Nostre formazioni di aerosiluranti al comando del maggiore Casini Gabriele da Montesavino (Arezzo), capitano Graziani Giulio Cesare da Affile (Roma), capitano Zucconi Giuseppe da Spignano di Pola, capitano Spezzaferri Mario da Torre Annunziata, tenente Avalle Michele da Cuneo, attaccavano a nord est di Algeri un grosso convoglio scortato: Un cacciatorpediniere tipo «Jervis» raggiunto da due siluri, affondava immediatamente; due piroscafi per complessive 17.000 tonnellate, colpiti in pieno colavano a picco; un altro cacciatorpediniere ed un mercantile da 7000 tonnellate venivano gravemente danneggiati.

Aerei italiani bombardavano navi alla fonda nella rada di Algeri provocando violente esplosioni.

Su Cagliari e Palermo formazioni di velivoli avversari hanno lanciato ieri numerose bombe colpendo edifici pubblici ed abitazioni civili; accertati finora circa 200 morti e qualche centinaio di feriti a Cagliari, tre morti ed otto feriti a Palermo.

Sei dei velivoli nemici sono stati abbattuti: Tre nei pressi di Palermo dalle artiglierie contraeree italo-tedesche; due al largo di Capo Spartivento ad opera della nostra caccia in violenti scontri; uno da cacciatori germanici poco a sud della Sardegna.

Presso S. Maria Castellabbate (Salerno) sono stati raccolti tre componenti l'equipaggio di un aereo inglese caduto in mare.

Nota al Bollettino n. 1010:

Nella brillante azione degli aerosiluranti, di cui il bollettino di oggi, si sono distinti anche i seguenti piloti:

Tenente Cirpiani Roberto da Firenze; Tenente Bargania Francesco da Foligno; Tenente Faggioni Carlo da Carrara; Tenente Ammannato Porthos da Roma; Tenente Vinciguerra Pasquale da Catania; Tenente Borrelli Ernesto da Cragnano (Napoli); Tenente Giannone Vincenzo da Catania; Stenente Salvatore Luigi da Rieti; Stenete Sponza Ottone da Trieste; Stenente Scandarbuilo Vittorio da Pianica (Venezia); Maresciallo Mantovani Carlo da Ostellato (Ferrara); Maresciallo Tomeucci Tommaso da Venezia; Maresciallo Di Gennaro Pasquale da Aversa; Sergente Magg. Roschini Italo da S. Maria degli Angeli (Perugia); Serg. Magg. Teotato Corrado da Baggino (Siracusa); Serg. Magg. Vitali Giovanni da Cesena (Forlì); Sergente Haessely Walter da Torino.

Napad torpednih letal na konvoj

En rušilec in dva parnika potopljeni, en rušilec in en trgovski parnik hudo poškodovana — V pristanišču Alžirju zasidrane ladje bombardirane

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 1. marca naslednje 1010. vojno poročilo:

V Tunisu so se krajevni spopadi, ki so se razvijali na severnem področju, končali za nas ugodno; poskusni napad sovražnika v južnem odseku je zatrl topniški ogenj.

Lovci Osi so uničili tri britanska letala.

Naše skupine torpednih letal pod poveljstvom majorja Casinija Gabriela iz Montesavina (Arezzo), kapitana Grazianija Giulia Cesara iz Affilea (Rim), kapitana Zucconija Giuseppa iz Spignana (Pola), kapitana Spezzaferrija Marija iz Torre Annunziata in poročnika Avalleja Micheleja iz Cuneja so napadle severnovzhodno od Alžira velik spremljan konvoj. Rušilec tipa »Jervis«, ki sta ga zadela dva torpeda, se je takoj potopil; dva parnika v skupni tonaži 17.000 ton, ki sta bila zadeta v polno, sta se takoj potopila; nadaljnji rušilec in trgovski parnik 7.000 ton, sta bila hudo poškodovana.

Italijanska letala so bombardirala v pristanišču Alžiru zasidrane ladje in povzročila strahovite eksplozije.

Na Cagliari in Palermo so skupine sovražnih letal odvrgle včeraj številne bombe in zadele javna in zasebna poslopja; doslej je bilo ugotovljenih približno 200 mrtvih in nekaj 100 ranjenih v Cagliariju, 3 mrtvi in 8 ranjenih v Palermu.

Šest sovražnih letal je bilo sestreljenih, 3 v bližini Palerma po italijansko-nemškem protiletalskem topništvu, 2 v bližini rta Spartivento po naših lovcih v silovitih spopadih, 1 pa po nemških lovcih nekoliko južno od Sardinije.

Pri kraju S. Maria Castellabbate (Salerno) so našli tri člane posadke angleškega letala, ki je padlo v morje.

Dodatek k vojnemu poročilu št. 1010:

V sijajnih akcijah zračnih torpedov, o katerih poroča današnje vojno poročilo, so se odlikovali tudi naslednji letalci: poročnik Cirpiani Robert iz Firenze, poročnik Bargania Francesco iz Folignia, poročnik Faggioni Carlo iz Carrare, poročnik Ammanato Perthes iz Rima, poročnik Vinciguera Pasquale iz Catanije, poročnik Borrelli Ernest iz Cragnana (Neapolj), poročnik Giannone Vicenzo iz Catanije, podporočnik Salvatore Luigi iz Rietija, podporočnik Sponza Oton iz Triesteja, podporočnik Scandarbullo Viktor iz Pianice (Benetke), narednik Mantovani Carlo iz Castelata (Ferrara), narednik Tomeucci Tomaž iz Benetk, narednik Di Genaro Pasquale iz Averse, podnarednik Roschini Italo iz S. Marie degli Angeli (Perugia), narednik Teotato Corrado iz Bagina (Siracusa), podnarednik Vitali Giovanni iz Cesene (Forlì), podnarednik Haessely Walter iz Turina.

Svečanost neapeljskih arditov

Neapelj, 28. febr. s. Davi so otvorili v Neaplju »brlog arditov«, ki je v enem izmed stolpov zgodovinskih vrat Capuana. Slovesnosti so se udeležili Prefekt, glavni poveljnik okrožja, civilne in vojaške oblasti in podpoveljnik arditov nacionalni svetnik Cavina, ki je zastopal generalnega poveljnika Eksc. Zoppija. Po blagoslovitvi svetišča sta goreče govorila nacionalni svetnik Cavina in nacionalni svetnik Sansanelli, ki je v imenu odsotnega Zveznega tajnika pozval ardite, naj v Ducejevem imenu nadaljujejo plemenite in junaške tradicije italijanskega arditstva. Obred se je zaključil s pozdravom Duceju in ob petju revolucijskih himen.

Nove ovire v ameriški proizvodnji

Spori za nadzorstvo nad vojno proizvodnjo — Pomanjkanje kmetijskih delavcev

Lizbona, 27. febr. s. Po informacijah iz angleškega vira je začelo ameriško javno mnenje v tisku in radiu kazati znake vznemirjenja glede vprašanja, ki je znano pod imenom »Bitke v Washingtonu«, ali z drugimi besedami, glede borbe, ki se razvija med novim kongresom in staro upravo. Komentatorji poudarjajo, da je novi kongres postavil na glavo zakonodajne smernice zadnjih 10 let v sedmih tednih, vendar doslej s svoje strani ni izdal nobenega važnega zakona. Veliki spori se pripravljajo v Washintonu zaradi civilnega in vojaškega vpliva pri nadziranju vojne proizvodnje. Izid te borbe bo odločil, ali bo Donald Nelson, ki zastopa civilni vpliv, obdržal svoje mesto na čelu vojne proizvodnje. Nelson je sam izzval to borbo, ko se je znebil svojega sodelavca Everstadta iz vojaških krogov in poveril njegove posle Wilsonu, ki zastopa civilne interese. Nelsona in Wilsona podpirajo organizacije dela, majhna podjetja in tudi razni vplivni elementi iz kongresa. Vojsko in mornarico podpirajo nekatere velike tvrdke in Bernard Baruch, »trust« Rooseveltovih možganov. Stvari se razvijajo tako, da bo moral Roosevelt kmalu nastopiti kot razsodnik. Kakor kaže, se Roosevelt nagiba k temu, da bi zopet poživil že opuščeni načrt, po katerem naj bi problem človeškega potenciala uredil tajnik dela. Trenutni vodja Paul Mac Nutt ne bo več obdržal te funkcije.

Lizbona, 28. febr. s. List »Daily Mail« pojasnjuje v dolgem dopisu Dona Idona z naslovom »Fordova skrivnost« nekatere strani vprašanja, ki je zbudilo toliko debat v Ameriki in Angliji o omejenem proizvajanju bombnikov v Fordovih tovarnah v Detroitu. Pisec opozarja zlasti na to, da je bil Ford izolacijonist pred katastrofo v Pearl Harbourju. Država bo poskrbela za večjo kontrolo v Fordovih tovarnah in upa s tem nadomestiti zamujeno.

Buenos Aires, 27. febr. s. Prestop ročnih delavcev iz poljedelske stroke v Zedinjenih državah v središče vojne industrije, kjer se jim obeta boljši zaslužek, je izzval hudo poljedelsko krizo, ki je imela občutne posledice tudi v splošnem položaju prehrane v državi. Ker zvezna vlada doslej ni ukrenila ničesar, da bi zavrla to preseljevanje v množicah in izpolnila vrzeli, ki so zaradi tega nastale na vseh koncih in krajih, so številne zvezne države v skrbi za rešitev tega problema kar odločile tako, da so izpustile iz zaporov kaznjence in obenem mobilizirale za taka dela šolsko mladino. Zakonodajne skupščine v Texasu, Kaliforniji, Minnesoti, Wisconsinu, Michiganu in Severni Karolini že proučujejo zakonske načrte, po katerih naj bi bili izpuščeni na svobodo vsi kaznjenci, da bodo uporabljeni pri delih na poljih V drugih državah razmišljajo o tem, da bi čimbolj skrajšali šolsko leto in tako omogočili mladini, da bi delala na polju, pri čemer bi obenem tudi znižali skrajno dobo za mladino pri teh delih od 18 na 16 let starosti, kakor je bilo že ukrenjeno v Indiani.

Omejitev proizvodnje obutve v Ameriki

Buenos Aires, 28. febr. s. Iz Washingtona poročajo, da so pristojne oblasti omejile proizvodnjo civilne obutve. Najvišja proizvodnja bo morala biti za 100 milijonov parov čevljev manjša kakor l. 1942.

INSERIRAJTE V „JUTRU“

Obisk ministra Ribbentropa v Rimu

Izročitev posebne Hitlerjeve poslanice Duceju

Rim, 1. marca. s. Po Hitlerjevem nalogu je te dni prispel v Italijo, kjer se je mudil od 24. do 28. februarja, nemški zunanji minister Ribbentrop. Sprejeli so ga ob prihodu državni tajnik za zunanje zadeve Bastianini, državna tajnika Rossi in Albini ter nemški poslanik v. Mackensen, ki je bil v spremstvu osebja nemškega poslaništva v Rimu. Na potovanju so v. Ribbentropa spremljali poslanik Rjter iz nemškega zunanjega ministrstva, podnačelnik Hitlerjevega vrhovnega poveljništva generalni poročnik Warlimont in merodajni načelniki ministrstva za zunanje zadeve, Kr. poslanik v Berlinu Alfieri se je takisto udeležil potovanja.

Naslednjega dne ga je Duce sprejel na svojem sedežu, pri čemer mu je v. Ribbentrop izročil Hitlerjevo osebno poslanico. Nato je sledil prvi razgovor ob prisotnosti državnega podtajnika za zunanje zadeve Bastianinija ter poslanikov Mackensena in Alfierija, ki je trajal nad štiri ure. Razgovori so se nadaljevali še istega dne ter naslednje dni. Pri tem so bili proučeni vsi evropski problemi ter vodstvo vojne s strani trojnega sporazuma. Pri enem izmed teh razgovorov sta bila navzoča razen državnega podtajnika Bastianinija, ki je imel s svoje strani dolg razgovor s poslanikom v. Ribbentropom, tudi načelnik glavnega stana general Ambrosio ter general Warlimont kot zastopnik najvišjega Hitlerjevega poveljništva. Razgovori so se razvijali v ozračju prijateljske prisrčnosti ter so bili prežeti z duhom prijateljstva, ki veže Duceja in Führerja.

Pri tem se je ugotovila popolna istovetnost naziranj, ki je v ostalem vedno vladala med obema državama in ki je jamstvo za uspeh v skupni borbi, ki jo oba naroda bojujeta v polni vzajemnosti z Japonsko in s svojimi zavezniki.

Duce in minister v. Ribbentrop sta znova potrdila odločitev obeh držav za vodstvo vojne z vso potrebno energijo do uničenja sovražnih sil in do odstranitve smrtnih nevarnosti boljševizacije Evrope, ki se zopet kaže na vzhodnih mejah, ter sta še enkrat izjavila trdno voljo Italije in Nemčije, da se po izbojevani dokončni zmagi uvede v Evropi novi red, ki jamči vsem evr. narodom varen obstanek v ozračju pravičnosti in sodelovanja brez vsake odvisnosti od židovstva in plutokracije.

Nemški zunanji minister Joahim v. Ribbentrop je bil med svojim bivanjem v Italiji v avdienci pri Nj. Vel. Kralju in Cesarju, ki se je blagovolil dolgo in prisrčno razgovarjati z nemškim gostom. Nato ga je sprejel tudi Nj. Kr. Visočanstvo princ Piemontski.

Duce je preteklo soboto povabil svojega gosta na intimen zajtrk, ki so se ga udeležili tudi državni podtajnik za zunanje zadeve Bastianini ter oba poslanika von Mackensen in Alfieri.

Sovjetske čete zavrnjene do Donca

Nemška vojska odbija vse sovjetske napade — V zadnjem tednu je bilo uničenih 1060 sovjetskih tankov

V februarju je nemška vojna mornarica potopila 576.800 ton sovražnikovega ladjevja

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 1. marca Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Napadi, ki jih je sovražnik tudi včeraj podvzel proti fronti na Kubanskem mostišču, so se zrušili z velikimi krvavimi izgubami. Pred Novorosijskom je topništvo vojske zažgalo z oklopnimi vozili naloženo sovražno ladjo.

Na fronti ob Miusu je sovražnik po močni topniški pripravi prešel na široki fronti k napadu. Sovjetske čete so bile že pred glavno bojno črto razbite v odločnem obrambnem ognju.

Lastni napadi na področju pri Izjumu so tudi včeraj nadalje pridobili na prostoru. Napadalne divizije so vrgle žilavo branečega se sovražnika do Donca in preko Donca nazaj. Razpršeni in odrezani sovjetski oddelki so bili uničeni. Pri tem je bilo 23 oklopnih vozil sestreljenih ter zajetih mnogo ujetnikov in plena. Močni oddelki bojnih letal in letal za bližnje polete so izvedli silovite udarce proti bežečim sovražnim kolonam in nakopičenim sovjetskim silam.

Na področju pri Harkovu, Kursku in Orlu ter južno od Ilmenskega jezera so se izjalovili v težkih bojih številni sovražni napadi. Na nekem mestu je bil motoriziran sovjetski oddelek obkoljen in uničen.

Proti izpostavljenemu loku postojank južno od Ladoškega jezera je sovražnik včeraj podvzel po vrsti 10 napadov, ki so bili vsi z izgubami odbiti.

Od 21. do 28. februarja je bilo na vzhodni fronti uničenih, zajetih ali onesposobljenih za borbo 1060 sovjetskih oklopnih voz.

Nemške pomorske sile so pred Novorosijskom v ponovnih napadih potopile eno torpedovko, štiri trgovske ladje s skupno 6500 br. reg. tonami in dve obrežni ladji. Letalstvo je potopilo še nadaljnji 2 transportni ladji sovražnika.

Napadi nemških in italijanskih čet na severnem tuniškem bojišču so prinesli nadaljnje uspehe. V pretekli noči so bile po dosedanjih ugotovitvah zadete z letalskimi torpedi pred alžirsko obalo 3 velike sovražne transportne ladje. Zanesljivo je bila uničena ladja s 7000 br. reg. tonami.

Na Sredozemskem morju so podmorniški lovci vojne mornarice potopili sovražno podmornico.

Med vojaško brezpomembnimi napadi britanskih letal proti nekaterim krajem zasedenega zapadnega ozemlja in proti nekemu oporišču ob atlantski obali, kakor tudi med posameznimi bombnimi napadi na zapadno Nemčijo v preteklih noči je imelo prebivalstvo izgube. Sestreljenih je bilo 5 sovražnih letal.

V borbi proti pomorskemu prometu Velike Britanije in Zedinjenih držav so potopile podmornice v februarju 82 sovražnih trgovskih ladij s 545.300 br. reg. tonami in torpedirale 14 nadaljnjih ladij, izmed katerih jih je mogoče večje število smatrati prav tako za potopljene. Brzi čolni so potopili tri trgovske ladje s 6000 br. reg. tonami, letalstvo pa je potopilo v istem času 5 trgovskih ladij s 25.000 br. reg. tonami in poškodovalo 14 trgovskih ladij, deloma težko. S tem je bilo v februarju uničenih 576.800 br. reg. ton sovražnega ladijskega prostora.

Podmornice so potopile nadalje 1 križarko, 1 rušilec in 1 spremljevalno ladjo. Druge edinice vojne mornarice so uničile 3 brze čolne, 2 stražni ladji, 1 oskrbovalno ladjo in 1 podmornico. Nadalje je letalstvo potopilo 1 podmornico, poškodovalo pa 2 križarki in manjšo vojno ladjo.

Uspešni nemški protisunki

Berlin, 28. febr. Ruska taktika sloni na poskušanju prodora. Ako se jim ne posreči na eni strani, si poiščejo takoj drugo točko in ako tudi tukaj ne uspejo, se lotijo tretjega in celo četrtega poskusa. Zanašajo se samo na svojo ogromno surovo silo in na svoj velikanski vojni stroj. Sovjetsko poveljništvo namerja sedaj sem, drugič pa drugam silovite udarce proti nemškim postojankam, preizkušajoč njihovo trdnost in iščoč tako zvane točke najmanjšega odpora.

Dolgo časa je ruski glavni stan mislil, da je našel tako točko v južnem odseku, zato je vrgel v doneško kotlino in na obalo Azovskega morja vse svoje rezerve, nekega dne pa se je moral prepričati, da je nemška fronta trdna. Zato je prenesel svoje manevre na stotine in stotine kilometrov proti severu v odsek Ilmenskega in Ladoškega jezera, toda tudi tu ni imel nikakršnega uspeha. Nato se je zadnje dni vrgel z vso besnostjo proti bojnim črtam pri Orlu in je v tem odseku zbral mogočno topniško silo, kakršne doslej še ni bilo v tej vojni. Tudi ta poizkus se je doslej izkazal za brezuspešnega. Zato Rusom ni kazalo drugače kakor obnoviti napade na področju Harkova, kjer so operacije po padcu mesta obetale več uspeha. Tu se jim je končno posrečilo nekoliko napredovati.

Nemško uradno poročilo beleži z veliko objektivnostjo to prodiranje in podaja njegov pravi značaj. Tu ni bilo niti prodora, niti preloma fronte, niti kake obkolitve nemških skupin. Ruski prodor je bilo preprosto prodiranje v »Ničijo zemljo«, namreč v oni pas ozemlja, ki so ga nemške vojske postopno zapuščale, ko so uporabljale pri svojem odmiku znano prožno taktiko, ki jim je omogočila skrajšati fronto od Volge preko Donca ter pri tem ohraniti nedotaknjeno vso svojo bojno silo.

Pri takem stanju stvari gre doslej še vedno samo za nepregloboko razširjenje zasedbe ozemlja, kar pri tako obsežni fronti, kakor je vzhodna, nima posebno velikega pomena. Zadostuje v ostalem pogled na zemljevid za ugotovitev, da so se Nemci po izpraznitvi Harkova mudili le začasno na novih postojankah, videč, da se na tem področju ne morejo utrditi in ustaliti. Bojna črta, ki so si jo izvolili, da zadrže sunek »parnega valjarja«, je po vsem videzu nekje drugje.

V ostalem se je položaj v južnem odseku izpremenil temeljiteje, nego se je dalo pričakovati. Rusi so zadnji teden zbirali svoje rezerve na jugu Harkova, zlasti pri Izjumu. Prav na tej točki se podvzemajo sedaj nemški protinapadi. S svojo silovito pobudo, pogumnim zagonom in boljšo tehniko so Nemci razširili obroč, ki je pretil, da jih zaduši, in se oprostili pritiska. Z nekoliko silovitimi sunki na obeh straneh so si pridobili mnogo tal in znatno razjasnili položaj, ki je bil pred par dnevi še precej nejasen.

Velikega pomena je dejstvo, da so čete, ki jih je nemško poveljništvo vrglo v protinapad, iste, ki so že več kakor tri mesece vzdrževale sovražnikov po številu vojakov in po množini materijala nadmočni pritisk. To so iste čete, ki so morale od srede novembra do današnjih dni dan za dnem zapuščati ozemlje, osvojeno z velikimi žrtvami. To so čete, ki so bile tri leta zmagovite in kakršne je Napoleon imenoval »ljubljeno dete zmage«, sedaj pa so se morale odmikati pred nepričakovano premočjo sovražnika, o katerem je bila splošna sodba, da je uničen.

Duh nemških čet je ostal kljub vsemu nezlomljen. Nemci so prestali strahovito preizkušnjo brez vsakršne krivde ter ohranili neomajano disciplino in zaupanje v svoje voditelje. Ko je prišel primeren trenutek, so se nemške čete takoj obrnile in obrezuspešile nevarne grožnje, napadle sovražnika in ga pobile. Isto velja za nemško vodstvo, ki je vedno obdržalo živce in je znalo izkoristiti vsako napako sovražnika ter mu prizadeti hude udarce. — (»Corriere della Sera«).

Siloviti boji južno od Ladoškega jezera

Berlin, 27. febr. s. Kakor se doznava iz tukajšnjih vojaških krogov, je sovražnikova ofenziva na jugu Ladoškega jezera od 23. februarja dalje zopet popustila. Velike izgube, ki jih je sovražnik utrpel, kadar koli je prešel v napad na nemške črte, so se začele sedaj občutiti. V dneh 24. in 25. februarja so bili sovražni napadi že samo čisto krajevnega značaja. Naše čete so izkoristile ta preokret ter so prešle v protinapade in tako pomaknile naprej svoje glavne bojne črte, čeprav so se temu napredovanju sovjetske čete ogorčeno upirale Huda obrambna bitka na jugu Ladoškega jezera teče z večjo ali manjšo silovitostjo že od 12. januarja dalje. Naslednji dan po otvoritvi teh bojev je zaporni topniški ogenj iz več kakor sto topov več ur pripravljal ta veliki napad, ki so ga nemške čete že precej časa pričakovale. Na vsej fronti proti vzhodnemu delu Petrograda sovražni napadi odtlej skoraj niso prenehali. S svojimi množicami pehote in z mogočnimi oklopnimi oddelki je sovražnik vedno znova prehajal v nove napade na tamkajšnjem, skoraj popolnoma odprtem ozemlju, ki ga le tu in tam pokrivajo močvirje ali pa neznatni goli griči, drugod pa zopet ogromne ploskve ledu na Nevi in Ladoškem jezeru. Pri teh napadih so sovjetske čete podpirali zelo močni oddelki bojnih letal.

Sprva je izredno mrzlo vreme, pozneje pa tudi južno vreme deloma zavrlo boljševiške napade, toda oni so za vsako ceno hoteli doseči cilj, razbremeniti postojanke v Petrogradu. Oddelek za oddelkom, divizija za divizijo, vse te oborožene množice sovražnika so naše čete stalno zadrževale. Ogromne so bile izgube, ki so jih pri tem utrpeli sovražniki. Do 20. februarja so nemški vojaki uničili 558 oklopnih voz in sestrelili nad 515 letal. Po zelo zanesljivih računih, ki jih potrjujejo tudi izjave ujetnikov, je bilo padlih in ranjenih na boljševiški strani okrog 90.000 do 100.000 mož. Uspehi, ki jih je sovražnik dosegel, dejansko niso v nobenem razmerju z ogromnimi izgubami. Majhen kos ozemlja, ki pa ga obvladuje višina v nemški posesti, in nekaj majhnih gozdnih pasov, ki so pod ognjem našega topništva, je vse, kar so mogli boljševiki doseči s temi besnimi in krvavimi napadi. Njihov cilj, da bi osvobodili Petrograd, je ostal nedosežen. Bitka ob Ladoškem jezeru še ni zaključena. Sovjetsko poveljništvo pošilja na fronto nove čete, da jih bo vrglo proti nemškim postojankam. Dne 22. februarja je bilo uničenih nadaljnjih 47 sovjetskih oklopnih voz in sestreljenih 60 njihovih letal. Dne 23. februarja je sovražnik napadel znova, potem pa so začeli njegovi napadi popuščati na udarnosti in se spreminjati v krajevne akcije. Nemška obramba je nezlomljivo na straži in pričakuje popolnoma pripravljena morebitnih nadaljnjih naskokov boljševikov.

Dokazi sovjetske agresivnosti

Monakovo, 27. febr. s. »Abendzejtung« piše o boljševiški kampanji, ki bi rada dokazala, da Moskva ni imela nikoli napadalnih namenov proti ostalemu svetu. List omenja, kar je pred 20. leti glede naloge rdeče vojske napisal maršal Tuhačevski, ki je bil v marcu l. 1923 zvezda prvega reda na sovjetskem obzorju in je užival popolno zaupanje takratnih političnih šefov. Tuhačevski je v svojem spominskem članku poudaril, da je oborožen vpad v zapadno Evropo nujno potreben za razširjenje oblasti Rusije najprej nad obmejnimi narodi in potem nad vsem ostalim svetom. Boljševizem mora zahtevati od svoje vojske, da bo sposobna za ofenzivne operacije onstran lastnih mej, kajti v notranjosti rdeča vojska nima rešiti nobenega važnega vprašanja. Sleherna naloga boljševizma mora biti dejansko v zvezi z nalogami svetovne revolucije.

Dve leti nato je boljševiški vojaški eksponent Jakob Vidovič Brabkin, bolje poznan pod imenom Gusjev, potrdil pojmovanje Tuhačevskega, ko je napisal: Pripravljamo vojsko ne samo na obrambo, temveč tudi za ofenzivno vojno proti zapadnim državam. Sporedno z velikim izbruhom revolucije na zapadu se mora naša vojaška strategija usmeriti v čisto ofenzivnem smislu

»Abendzeitung« zaključuje, da je prav, če se svet danes spomni na te misli in namere.

Ameriške čete pri angleški protiletalski obrambi

Lizbona, 28. febr. s. Kakor poročajo iz Londona, bodo ameriške čete dodeljene protiletalskim topovom ob južni obali Anglije, v pomoč angleškim topničarjem v borbi proti nemškim strmoglavcem. Po večini bodo izbrani med četami, ki so jih že izvežbali angleški instruktorji.

Sovjetski opazovalci v Egiptu

Ankara, 1. marca. s. V Kairu in v drugih središčih Srednjega vhoda so se nedavno pojavili visoki sovjetski oficirji, ki se označujejo za vojne dopisnike, po mnenju egiptskih krogov pa gre za oficirje generalnega štaba s funkcijo pravih vojaških atašejev, ki jih je Moskva odposlala v pomembnejša središča.

Nezadovoljstvo Angležev z ameriško strategijo

Nepremostljiva nesoglasja med Anglosasi in njihovimi zavezniki

Stockholm, 28. febr. s. Angleški tisk ironično piše o samozavesti, s katero so se prišli Američani borit v Evropo. V Tunisu se niso preveč izkazali. Tuniška lekcija je bila za yankeeje dobro zdravilo. To lekcijo so plačali zelo drago. Neki vojni dopisnik iz Tunisa piše: Američani so mislili, da bo zadosti, če se pokažejo na bojišču, pa se bodo vojaki osi že onesvestili iz strahu.

»News Chronicle« piše: Na svoji koži so Američani spoznali, da proizvodnja orožja v velikih količinah ne zadošča, če se ne zna orožje učinkovito uporabljati.

Celo ameriški tisk ne štedi s sarkazmom na račun ekspedicijskega zbora in ameriške bojne mentalitete. »Chicago Sun« izjavlja: Še v poletju smo mislili v Ameriki, da bo 8. angleška armada izgubljena, če se ne bomo požurili in ji prihiteli na pomoč. Vsak Američan je bil popolnoma prepričan, da velja vsaj za dva Angleža.

Bern, 28. febr. s. »Times« objavlja drugi članek o političnem položaju v severni Afriki. V članku se navaja med drugim: Severna Afrika nudi danes nenavadno sliko kolonije, kjer se oblikuje bodoča usoda Francije vpričo interesiranih in kritičnih gledalcev iz vsega sveta, dočim je večina prebivalcev popolnoma brez zanimanja za to zadevo. List podčrtava zadržanje teh pasivnih zajednic, poudarjajoč, da je francoska uprava še nadalje konservativna in oligarhična. Pod Giraudovim vodstvom vzdržuje komisar za notranjo upravo strogo cenzuro in nadzorovanje vsega političnega delovanja.

Bern, 1. marca. Vedno bolj ostre so londonske kritike na naslov ameriškega poveljništva zaradi izida poslednjih bojev v severni Afriki. Očitajo mu zlasti, da ni razumelo strateškega pomena prehoda med Gabesom in Sot el Džeridom in da ni poslalo močnih kontingentov, ki naj bi zasedli in trdno držali v rokah to področje zaradi potrebne zveze med četami, izkrcanimi v Alžiru, in angleško 8. armado. Deloma se to pojasnjuje s trditvijo, da izkrcanih kontingentov ni bilo dovolj, toda v tem primeru nastane vprašanje, ali ni bilo zmotno okrepiti 8. armado namestu 1. britanske in ameriške armade. Sedaj spoznavajo, da bi bilo bolje, ako bi se operacije začele z napadom proti Tunisu, ne pa z napadom proti Romelu pri El Alameinu. »Times« na primer priznava, da je bil pomen »Romelovega pohoda proti zapadu«, kakor je o njem pisalo osno časopisje, večji, kakor so mu ga pripisovali v Londonu.

Na pristojnih mestih ugovarjajo tem kritikam in trdijo, da je bila prva dolžnost Velike Britanije zavarovati Egipt, ki so ga osne čete resno ogražale, in da so razlogi splošne politike zahtevali, da se izvrši izkrcanje v Alžiru in Tunisu po uspehih 8. britanske armade, toda ti angleški strokovnjaki prikrivajo drug razlog: težave, na katere so zavezniki naleteli pri izkrcanju svojih čet, njihovi oskrbi in pripravi za napad proti Tunisu zaradi delovanja osnih podmornic.

Sedaj so ti strokovnjaki, kakor piše »La Suisse«, zelo previdni v presoji položaja, njihova previdnost pa izhaja iz spoznanja, da so italijansko-nemške čete dosegle pomembne uspehe in prizadele ameriškim četam tako hude izgube, da je njihova ofenzivnost oslabljena. Ti uspehi so še tem pomembnejši, ako jih spravimo v zvezo z zmagovitim odporom Osi na ruskem bojišču, kajti v očeh angleškega ljudstva upravičuje vse to znano zahtevo lorda Beaverbrooka po ustanovitvi »drugega bojišča« v severni Evropi, češ, da zavezniki še niso v stanju, da bi stvorili mostišče iz severne Afrike ali si izsilili prost prehod preko Sredozemlja, še preden bi bila Rusija prisiljena zaustaviti svojo ofenzivo. Kakor znano, je lorda Beaverbrooka v imenu vlade ostro zavrnil lord Simon. Zakaj? Prav gotovo ne samo zato, ker se žele ohraniti v tajnosti vojaški načrti. V ozadju je nekaj povsem drugega: anglosaški voditelji ne žele propagande te vrste, kajti oni mislijo, da bi bilo zanje zares koristno le drugo bojišče v vzhodni Evropi, kjer bi se lahko postavili obenem po robu ruski ekspanziji, medtem ko bi izkrcanje v severni Evropi (na Norveškem) samo odvrnilo sovražne sile z vzhodnega bojišča in koristilo Rusom.

(Stampa Sera.)

Naraščajoča moč Nemčije in zaveznikov

V zadnji številki nemškega tednika »Der Angriff« je objavil dr. Ley zanimiv članek o naraščajoči sili nemškega vojnega potenciala, v katerem navaja najprej, da je Nemčija v zadnjem času dobila največjo in najodločnejšo moralno bitko v tej vojni in v zgodovini sploh, razen tega pa zmagala v nič manj odločilni bitki, v bitki za Evropo. Nato pripominja pisec med drugim: »Inozemski delavci so povišali svoj delovni doprinos in se še bolje vedejo kakor doslej. Zasedeno ozemlje se v nasprotju s Churchillovimi pričakovanji ni uprlo. Zlonamerni nevtralci prihajajo k zavesti. Postavljeni pred alternativo: Hitler ali Stalin, kažejo vedno bolj, da jim je ljubša Evropa pod Hitlerjevim vodstvom.«

Dr. Ley se nato obrača do zlobnežev in pesimistov in jim dokazuje z enostavnim razgabljanjem, da je nemški vojni potencial neprimerno večji od boljševiškega: »Sovjetska zveza je štela 170 milijonov prebivalcev, ki jih danes 70 milijonov živi na ozemlju, ki so ga zasedle nemške čete. Ostane ji torej le še 100 milijonov ljudi, ki pa jih 15 do 20 milijonov živi v Sibiriji, tako, da ne prihajajo v poštev. Tako razpolaga le s kakimi 80 ali 85 milijoni prebivalcev. Nasproti tem milijonom lahko postavimo 85 milijonov Nemcev, 70 milijonov zaveznikov in 150 milijonov prebivalcev na zasedenem ozemlju. Ako nam bo uspelo, o čemer ne dvomimo, mobilizirati teh 300 milijonov ljudi, bodisi kot vojake ali kot delavce, bomo boljševizem lahko strli tudi s številčno močjo.«

O boljševiškem vojnem potencialu pa piše: »Čeprav smo se zmotili, ko smo ga podcenjevali, moramo vendar reči, da tudi Stalin ne more delati čudežev, tem manj, ker je izgubil ogromne vire surovin, ki so nujno potrebne za vojno proizvodnjo. Ruske izgube padlih, hudo ranjenih in ujetih so v teh treh mesecih natančno desetkrat večje kakor nemške, kakor izhaja to iz verodostojnega vira. Kje je potem takem premoč boljševizma? Rdeči diktator vodi v mesnico 80 milijonov prebivalcev, kolikor mu ji je še ostalo. Njegova strategija je v upanju, da bi Nemci ostali brez streliva, da bi jih potem pobile njegove horde. Pri Stalingradu je v tem pogledu popolnoma uspel. Nemci so tam ostali brez streliva in sovražnik je lahko vdrl in nato napredoval nekaj sto kilometrov, toda tu je šlo za vojno zvijačo, če hočete barbarsko toda primitivno vojno zvijačo, ki se lahko posreči samo enkrat.«

Pregled položaja na vzhodnem bojišču

Iz Berlina poročajo:

Zimska bitka zaposluje na obeh straneh fronte vse sile. Sovjetske čete so se v več kakor treh mesecih bolj ali manj oddaljile od svojih izhodišč proti zapadu. S tem so tudi povečali razdalje za oskrbo. V isti meri, kakor so sovjetske čete razširile svojo fronto, se je na drugi strani nemško bojišče skrčilo. In sedaj se zdi, da začenja mraz popuščati in da nastopa toplejša temperatura. To se seveda ne dogaja enakomerno vzdolž celega bojišča, toda tam, kjer so bile v zadnjih tednih najhujše borbe, na ozemlju Donca in na severnozapadni strani, se čimdalje bolj opažajo posledice odjuge. Tudi južno od Dona ovira blato vsakršne večje operacije. Prav pri kubanskem mostišču je bilo sovjetskim četam zaradi tega onemogočeno kretanje, ki so ga ustavile vremenske spremembe. Nobenega dvoma ni, da je odvisen potek te bitke v sedanjem štadiju prvenstveno od vremena.

Nemško poveljništvo se je odločilo izprazniti lok Donca in Harkov zaradi skrajšanja fronte, ki bo ugodno vplivalo na obrambo. Sovjetske čete so skušale te ukrepe izrabiti zase. Več kakor enkrat se je v sedanji premikalni vojni pripetilo, da so se sovjetske čete v veri, da zasledujejo Nemce, spustile predaleč in so morale naknadno ugotoviti, da so samo zašle v nastavljeno past. Sovjetsko poveljništvo je v veliki bitki večkrat izgubilo smisel za izrabo velikega prostora. Presojali so te premike samo z vidika pešanja nemške borbene sile. Sploh se na sovjetski strani opaža, da so svoje vdore skušali strateško izrabiti. Tudi v napredovanju od Dona do zapadnega Donca so videli dobrodošlo priložnost, da bi široki koridor do Dnjepra odrezali z eno samo operacijo. Zaradi tega so zastavili svoje moči z napadalnimi oddelki, ki so bili usmerjeni naravnost proti kolenu Dnjepra. Takšna operacija pa je vedno nevarna.

Kdor se loti širokopotezne operacije mora prevzeti tudi odgovornost za nevarne obkolitve, sovjetski napadalni oddelki pa so na svojem pohodu proti Dnjepru zašli v past. Sile, ki so jih Nemci sprostili s skrajšanjem fronte, so padle sovražniku v bok in v hrbet prijele so ga tam, kjer je bil najbolj obutljiv in so ga razbile. Da bi razbremenil te napade, je sovražnik skušal izvajati pritisk na področje Donca s severnozapadne strani. Vrgel je v bitko mnogo sil, da bi na ta način vezal Nemce pri obrambi doneškega področja in da bi izboljšal svoje prilike za obkolitev. Ta manever se mu ni posrečil.

Vreme, ki koleba sedaj med odjugo in zmrzaljo je povzročilo tudi zboljšanje vremena za letalske akcije. To vreme so nemška letalska krdela v polni meri izrabila ter so napadala sovražne rezerve in s tem onemogočila jačenje sovražnika tam, kjer bi bilo treba zastaviti nove sile. Tako je bila sovjetska moč pohabljena, še preden se je mogla razviti.

Splošen položaj na razsežnem bojišču je sedaj takšen, da sovjetske čete pač še napadajo ponekod, na primer pri Orlu celo z močnimi silami, na drugih točkah pa je njihova moč opešala. Tudi pri Ladoškem jezeru se opaža ponehavanje sovražnih napadov. Ni še mogoče reči, ali je dolga zimska bitka, ki traja že nad tri mesece, s tem končana. Načinu sovjetskega bojevanja bi lahko prisodili, da bodo boljševiki še enkrat z vsemi sredstvi poskušali vojno srečo. Bitka seveda ni šla brez sledov tudi mimo nemških divizij. Trajnost borbe je gotovo zahtevala nekaj njihove sile, toda duh se je ohranil in prav ta duh jamči, da bo preizkušnja prestana, kakor je treba.

Izgube angleškega letalstva

Berlin, 27. febr. s. Angleško in ameriško letalstvo je v zadnjih 24 urah, kakor poudarjajo v poblaščenih krogih, izgubilo med napadi na zapadno Nemčijo in v Sredozemlju po doslej znanih poročilih 60 letal in sicer 46 v letalskih dvobojih, 10 po obstreljevanju protiletalskega topništva na kopnem, 4 pa po enakem orožju z morja. Med 60 setreljenimi letali je bilo najmanj 30 težkih, po večini štirimotornih bombnikov.

Berlin, 27. febr. s. Snoči so angleška letala, kakor poročajo iz pristojnih virov, odvrgla na zapadno Nemčijo rušilne in zažigalne bombe. Povzročena je bila škoda na javnih in stanovanjskih poslopjih. Več bolnišnic so bombe zadele. Prebivalstvo je imelo izgube. Nemška protiletalska obramba je po dosedanjih vesteh setrelila 11 sovražnih bombnikov.

Izgubljena angleška korveta

Lizbona, 1. marca. s. Angleška admiraliteta obvešča, da se angleška korveta »Erica« ni vrnila na oporišče in da jo je smatrati za izgubljeno.

Lizbona, 28. febr. s. »Times« objavlja naslednjo izjavo Bernarda Shawa: »Aretacija in ujetništvo Gandhija je najbolj bedasta zmota, ki jo je vlada lahko storila. Podkralj bi moral Gandhija brezpogojno oprostiti in ga prositi odpuščanja zaradi slaboumnosti svoje vlade. S tem bi storil, kar je mogoče za rešitev položaja v Indiji.«

Opozorilo vseučiliščnikom

Tiskovni urad Zveze fašijev javlja:

Opozarjajo se vseučiliščniki, vpisani v ljubljansko vseučiliško organizacijo, da si morajo oskrbeti obnovo članske izkaznice do 15. marca t. l. Kdor si v tem času ne bi preskrbel izkaznice bo smatran, da je izstopil iz društva in mu s tem zapadejo vse pravice.

Protiboljševiška manifestacija v Sofiji

Sofija, 28. febr. s. Na pobudo generalnega poveljništva mladinske narodne organizacije »Branik« je bila danes v Sofiji svečana proslava »junakov Stalingrada«. Manifestacije so se udeležili ministrski predsednik Filov z več ministri, najvišje politične in vojaške osebnosti iz Sofije, ministri Italije, Nemčije, Japonske in vseh ostalih trojnem paktu pripadajočih držav in držav protikomunističnega pakta, oddelki »Branika«, GIL-a in Hitlerjeve mladine ter izredno številna množica iz vseh slojev.

Šef zunanje sekcije »Branika« in šef Hitlerjeve mladine v Bolgariji sta poveličevala junaško žrtev nemških in zaveznških vojakov, ki so se v Stalingrdu do skrajnih mej človeške odpornosti borili proti sovjetskim tolpam. Poslušalci so ob posameznih odstavkih v govorih navdušeno vzklikali oboroženim silam nove Evrope, ki branijo celino pred boljševiško nevarnostjo.

Manifestacija prijateljstva s Finsko

Berlin, 28. febr. s. Ob proslavi epopeje finskega naroda, katero predstavlja legendarni junak Kaleva, so se danes v Berlinu zbrali zastopniki zaveznških in prijateljskih držav na svečanem sestanku. Navzoči so bili številni zastopniki nemško-finskega združenja in nemške družbe, ki se imenuje po skladatelju Sibeliusu. Na zborovanju se je izpričalo prijateljstvo, ki veže obe državi v skupni borbi proti nevarnosti, ki ograža evropsko kulturo in civilizacijo.

Spominski dan španskih kraljev

Madrid, 28. febr. s. S posebnim dekretom je general Franco proglasil obletnico smrti bivšega kralja Alfonza XIII. za spominski dan španskih kraljev. Dekret poudarja, da je bila monarhija v prejšnjih stoletjih simbol španske zgodovine in edinstva španskega naroda, kakor tudi predstavnica volje imperialne veličine države. V Eskurialu bodo 11. marca proslavili svečano ta dan ob udeležbi generala Franca in članov vlade.

Anglosaška zarota proti Španiji in Portugalski

Buenos Aires, 28. febr. s. V tukajšnjih krogih zelo komentirajo vest lista »Excange Telegraph« iz Washingtona z datumom 10. februarja, da je komisija predstavnikov zbornice odobrila izdatek 750 milijonov dolarjev za nabavo sprednjih pomorskih oporišč. Po tej vesti ni bilo ničesar objavljenega natančneje glede kraja, kjer naj bi se ta oporišča nahajala. Spričo znanih anglo-ameriških namenov, priti v posest vsaj za časa vojne portugalskih in španskih otokov na Atlantiku, ki bi bili »sprednja pomorska oporišča«, ki jih omenja poročilo lista »Exchange Telegraph«, se domneva, da sta Washinton in London morda že prelagala, da bi najela te otoke za določeno dobo.

Britke izkušnje norveškega kapitana v angleški službi

Berlin, 27. febr. Kapitan Eriksen, poveljnik neke norveške trgovske ladje, ki je bila v službi Anglije in potopljena 23. januarja južno od Azorov, je podal nekaj izjav v zvezi s potopitvijo dveh ladij s četami na severnem Atlantiku, in načinu anglosaškega novačenja ljudi za službo na ladjah. Posadke angleške narodnosti so že zelo maloštevilne, zaradi česar nabirajo Angleži ljudi raznih narodnosti, ki so iz kakršnih koli razlogov v Angliji in so vajeni življenja na morju, toda tudi s temi angleške oblasti nimajo mnogo uspeha. Angleži jim vse mogoče obljubljajo, toda kljub temu jih ni mnogo, ki nasedajo tem obljubam, kajti vsi predobro vedo, kakšna usoda čaka večino edinic, ki se odpravijo na Atlantik in kako Angleži izpolnjujejo v praksi svoje obljube.

Glede obeh parnikov, ki sta bila s četami vred potopljena, je norveški kapitan izjavil: Kje so bili rešilni čolni za kakih 1500 oseb? Kje posebna oblačila za primer nesreče za člane posadke, ki so predvidena in obljubljena v razglasih, s katerimi Angleži novačijo posadke? Mnogo ljudi bi lahko rešili, če bi ameriški ladjedelničarji in ameriške oblasti izpolnjevale svoje obljube in bili manj lažnjivi.

Žrtve nesreče ameriškega transportnega letala

Lizbona, 27. febr. s. Poročajo, da je bilo v »Clipperju«, ki se je pred dnevi ponesrečil, 7 artistov ameriškega radja, namenjenih v London, kjer naj bi igrali ameriškim vojakom, nadalje tajnik nekega poslaništva in druge osebe, katerih imena so še nadalje v tajnosti. Nadaljuje se iskanje razbitin in 18 trupel, ki še manjkajo. V vodah reke Taja plava na stotine pisem, ki jih zbira pomorska policija.

Rdeči križ poroča

V poizvedovalnem oddelku Italijanskega Rdečega križa, Avtonomna sekcija v Ljubljani, Via Ariella Rea (Gosposvetska) 2-II, naj se med uradnimi urami od 8. do 12. javijo naslednji: Bakovnik Ljudmila, učiteljica, Kramarič Konrad, Poje Anton in Helena; svojci interniranca Punčoha Maksimilijana, svojci umrlega interniranca Turšiča Franca, roj 1899.

Dalje naj se javijo osebe, ki so poslale pakete naslednjim: Velde Alojz, Sever Franc Podržaj Janez, Levstik Anton, Pajnič Ivan, Sečnik Jožef, Hočevar Ivan, Boh Franc, Muster Jože, Zajc Vinko, Lavšin Jože, Brence Janez, Poljanec Frančiška, Makuc Marija, Brenec Ana, Kozina Ivan, Škulj Janez, Marinč Martin, Rožmanc Andrej, Vidic Anton, Vidic Stanislav, Konda Jožef, Kasi Adolf, Švarc Ivo, Erjavec Bogdan, Malovrh Miha, Peterle Alojz, Osterc Ludvik, Zalar Matic, Peršin Gabrijel

Naročajte romane DK!

Gospodarstvo

Mobilizacija kmetijstva v Italiji

V nedeljski številki smo poročali o važnih ukrepih kmetijskega ministrstva, ki je v sodelovanju s pristojnimi korporacijskimi organi na novo določilo cene za približno 100 raznih kmetijskih pridelkov, upoštevajoč pri tem potrebo medsebojne izravnave teh cen, pa tudi potrebo diferenciacije med posameznimi pokrajinami. Italijanski listi so sedaj objavili nove cene za žito, ki jih je odobril medministrski odbor za oskrbo in cene. Cena pšenice v severni in srednji Italiji bo znašala po novi letini 235 lir, za stot, v južni Italiji 280 lir in na otokih 310 lir. Za trdo ozimno pšenico je določen pribitek 20 lir. V bodoče bodo v odkupni ceni vpoštevane tudi vse premije, ki so se doslej plačevale proizvajalcem. Lani je znašala osnovna cena 175 lir za navalno pšenico in 190 lir za trdo ozimno pšenico, poleg tega pa je država plačala pridelovalcem po 200 lir za hektar, posejan z žitom, in tudi premije za pravočasno oddajo žita, ki so bile prvotno določene le za prvo dobo po letini, pa so bile pozneje razširjene na vse žitno leto.

Za rž je določena odkupna cena 200 lir za ječmen 175 lir, za oves 160 lir, za koruzo prav tako 160 lir in za riž 180 lir za stot. Tudi v teh cenah so že vpoštevane vse dosedanje premije in vsi poviški, ki so bili doslej uradno odobreni. Z določitvijo novih cen je odpravljeno delno nesorazmerje nasproti cenam drugih kmetijskih proizvodov, zlasti cenam sočivja, tako da višje cene za druge proizvode ne bodo odvračale kmete od pridelovanja pšenice in drugega žita. Letos je bila cena zgolaj določena, ker se je izkazalo, da je bila lanska objava ob koncu maja nekoliko kaksna.

Listi objavljajo tudi poročilo o seji delovnega odbora Fašistične konfederacije kmetov, iz katerega sledi, da bodo letos še podvojena prizadevanja za nadaljnje znatno povečanje kmetijske proizvodnje. Člane odbora so sprejeli kmetijski minister Pareschi, novi korporacijski minister Tiengo in generalni tajnik narodne fašistične stranke Vidussoni tako da so člani odbora lahko stopili v neposreden stik z vsemi odločujočimi činitelji. Kmetijski minister je o priliki sprejema opozoril na priprave in delo, ki ga je vlada že izvršila v interesu razvoja kmetijske proizvodnje. V tem okviru zavzema najvažnejše mesto generalni obdelovalni načrt, ki je ustvaril pogoje za čim koristnejše izkoriščanje razpoložljive zemlje. Pravkar objavljene cene pa bodo ustvarile gospodarsko osnovo za povečanje proizvodnje. Italijansko kmetijstvo ni važno samo za prehrano dežele, temveč tudi za industrijo in za izvoz. Že leta 1941. je 260.000 hektarjev kmetijske zemlje služilo pridelovaju tekstilnih vlaken pri čemer je bombaž s 70.000 hektarji zavzel važno mesto. Če vpoštevamo pomen tekstilne industrije za gospodarsko življenje Italije in za izvoz, tedaj bomo spoznali, kakšno važno vlogo ima tudi kmetijstvo s tem, da dobavlja važne osnovne surovine tekstilni industriji.

Poleg oboroževalne industrije je danes kmetijstvo najvažnejši činitelj v gospodarskem življenju Italije, ki je prav na tem sektorju gospodarstva s korporativno organizacijo dosegla največje uspehe. Prvikrat se je tu v večji meri pojavil v kmetijstvu problem delovnih sil. Da se pridobijo potrebne delovne sile za kmetijstvo, je bila deloma preosnovana proizvodnja v onih industrijskih panogah, ki so manj važne za vojno. Vzporedno z generalnim delovalnim načrtom je bil postavljen tudi načrt za preskrbo delovnih moči kmetijstvu. Delovni odbor Fašistične konfederacije kmetov se je na svojem zasedanju bavil tudi z vprašanjem preskrbe delovnih moči ter z vprašanji, ki so v neposredni zvezi s kmetijskim delavstvom, zlasti z vprašanjem delovnih oblek, prevoznih sredstev itd. Poskrbljeno je, da bodo na razpolago potrebne delovne obleke in med drugim tudi material za popravljanje bicikljev, ki so važno prevozno sredstvo za kmetijsko delavstvo. Letos bodo dani kmetom na razpolago za delo tudi vojni ujetniki. Drugo važno vprašanje pa je vprašanje pospešene motorizacije italijanskega kmetijstva. Tudi v tej zvezi so bili storjeni važni sklepi, ki se tičejo preosnove kmetijskih traktorjev na pogon z ogljem in dobave plinskih generatorjev ter potrebnega oglja.

Gospodarske vesti

= **Ratifikacija pogodbe o novi ureditvi Južne železnice.** Iz Berlina poročajo, da je Nemčija ratificirala pogodbo ki so jo 10. avgusta 1942 na otoku Brioni sklenili predstavniki Italije, Nemčije, Hrvatske in Madžarske glede nove ureditve železniške družbe Dunav-Sava-Adria (prej Južna železnica)

= **Ukinjenje rumunske pristojbine za izvoz mineralnega olja.** V marcu 1940 je Rumunija uvedla pristojbino v višini 80% na oni znesek, za katerega izvozna cena presega normalno ceno. Ker so bile izvozne cene v zadnjih dveh letih ponovno zvišane, je rumunska vlad ukinila to izvozno pristojbino. Po italijansko-rumunskem dogovoru bo to ukinjenje izvozne pristojbine veljalo tudi za nazaj do 1. maja 1942.

= **Žrebanje obligacij 6 odstotkov obligacijskega posojila mestne občine ljubljanske.** Dne 15. februarja je bilo v Ljubljani 13. žrebanje obligacij 6 odstotnega obligacijskega posojila mestne občine ljubljanske v nominalni vrednosti 20 miljonov din. Izžrebanje obligacije so objavljene v »Službenem listu za Ljubljansko pokrajino« in bodo izplačane 16. avgusta t. l.

= **Iz trgovinskega registra.** Vpisala se je tvrdka Bezek in Šušteršič, trgovina z gorivom na drobno v Ljubljani (družbenika sta Jakob Bezek, trgovec, in Anton Šusteršič, skladiščnik, oba v Ljubljani).

= **Hrvatski urad za finančno ureditev odnošajev z ostalimi nasledstvenimi državami.** V zagrebških »Narodnih novinah« je bil te dni objavljen pravilnik o ustanovitvi urada poverjeništva za likvidacijo imovinskopravnih odnosov med Hrvatsko in ostalimi državami, ki je sestavni del državnega zakladnega ministrstva. Ta urad bo vršil pripravljalna dela za pogajanja in za sklepanje meddržavnih sporazumov in pogodb o likvidaciji imovinskopravnih razmer med Hrvatsko in ostalimi državami prevzemnicami ozemlja bivše Jugoslavije, kolikor se ta pogajanja tičejo deležnih terjatev in obveznosti, ki odpade na Neodvisno državo Hrvatsko, njena samoupravna telesa in hrvatsko gospodarstvo in se nanaša na prevzeto imovino bivše Jugoslavije. V zvezi s temi vprašanji bo urad vršil vse potrebne posle. Urad ima pravni odsek in statistično-računski

= **Nemško-hrvatski trgovinski sporazum.** O nedavno sklenjenem nemško-hrvatskem trgovinskem sporazumu poroča »Südost-Economist«, da so s tem novim sporazumom rešena vsa vprašanja blagovne izmenjave, plačilnega prometa in kontingentov. Predvidene dobave so prilagodene zahtevam vojnega gospodarstva. Po pogodbi je v mejah možnosti zagotovljena oskrba Hrvatske z industrijskimi proizvodi. Nemčija bo dobavljala Hrvatski predvsem kmetijske stroje, elektrotehnični material, tekstilno blago, kemikalije premog in koks. Hrvatska pa bo izvozila v Nemčijo kmetijske proizvode, les in rudo. Kot nov izvozni predmet Hrvatske je predvidena nafta, ker je na podlagi uspešnih vrtanj v dosedanjih in novih področjih pričakovati da se bo v kratkem hrvatska proizvodnja mineralnega olja precej povečala. S pogodbo je urejeno tudi vprašanje denarnih pošiljk hrvatskih delavcev, ki so zaposleni v Nemčiji. Te pošiljke predstavljajo v nemško-hrvatskem plačilnem prometu važno postavko. Samo v prvih devetih mesecih pr. l. so hrvatski delavci zaposleni v Nemčiji, poslali v domovino 15 milijonov mark, to je 300 milijonov kun.

= **Samooskrba Nemčije in Anglije z živili.** Prof. dr. Halden iz medicinsko kemičnega instituta v Gradcu objavlja nekaj zanimivih številk, ki kažejo, kako se je razvijala v zadnjih desetletjih samooskrba z živili v Nemčiji in Angliji. Leta 1880. je Nemčija z domačo proizvodnjo krila še 95% celotne lotrebe živil. Do leta 1924 je odstotek samooskrbe padel na 67%. V zadnjem desetletju pa se je pričel zopet dvigati in je že pred vojno zopet narasel na 83%. Docela drugačen je bil razvoj v Angliji. Leta 1880 je Anglija krila še 75% potrebe živil z lastno proizvodnjo. Ta delež pa je v zadnjih desetletjih stalno nazadoval in je sredi preteklega desetletja zdrknil navzdol na 25%. Tako je Anglija pred vojno krila z lastno proizvodnjo le eno četrtino potrebnih živil, vsa ostala živila pa je uvažala, in sicer predvsem iz kolonij, ker so bili tam proizvajalni stroški nižji. Politika povečanja osnove za prehrane na lastni zemlji je šele omogočila obrambno sposobnost Nemčije. Na enak način so se osamosvojile tudi nekatere druge države. Zlasti je v tem pogledu omeniti velik napredek Italije, ki je uspešno izvedla znano bitko za pšenico.

= **Delo nemške vojne pošte v lanskem letu.** Glede na razširjenje vojnega območja se je delo nemške vojne pošte lani še pomnožilo. Vsega je nemška vojna pošta lani dnevno odpremila 12.5 milijona pošiljk s pozdravi in sporočili med fronto in domovino. Vojno-poštni uradi za fronto so lani prejeli 5.7 milijona vreč pisemske pošte in 8 milijonov vreč paketov, odpremili pa so v domovino 2.4 milijona vreč pisemske pošte in 6.8 milijona vreč paketov. Poleg tega so uradi prejeli 1.8 milijona službenih paketov in odpremili 1.4 milijona takih paketov. Zasebnih telegramov so prejeli nad 1 milijon. Znaten je bil tudi denarni promet vojno-poštnih uradov za fronto. Vplačanih je bilo na podlagi 20 milijonov denarnih nakaznic vsega 2.4 milijarde mark, izplačanih pa je bilo na podlagi 10 milijonov poštnih nakaznic 440 milijonov mark. Vrhu tega je bilo otvorjenih 300.000 poštnohranilnih knjižic.

= **K obnovi zasebne lastnine v baltskih deželah.** Že včeraj smo kratko poročali, da je državni minister za vzhodne dežele Rosenberg izdal naredbo o obnovi privatne lastnine v Estonski, Letonski in Litvi. Po zasedbi teh dežel v letu 1940 je sovjetska uprava, kakor znano, razlastila nepremičnine in jih kolektivizirala. Zopetna vzpostavitev zasebne lastnine pomeni konsekventno nadaljevanje politične likvidacije sovjetskega sistema, ki se je pričela izvajati takoj po zasedbi teh dežel v letu 1941. Naredba določa, da se zasebna lastnina v splošnem vzpostavi. Zemljiškoknjižni uradi so pričeli znova delovati in bodo obnovili zemljiške in hipotekarne knjige. Lastnina na nepremičninah se bo obnovila na predlog prejšnjega lastnika. Pri tem se bodo prvenstveno reševala prošnje takih predlagateljev, ki so se politično in gospodarsko izkazali. Naredba vsebuje tudi podrobne določbe glede upoštevanja dedčev in glede obnove stvarnih pravic na nepremičninah, pa tudi druge predpise, ki so s tem v zvezi.

= **Narasla španska proizvodnja premoga.** Že v prejšnjih letih se je španska proizvodnja premoga znatno povečala. Lansko leto pa je prineslo novo zvišanje proizvodnje. V Španiji so lani nakopali 10.41 milijona ton (prejšnje leto 9.63), od tega 8.07 milijona ton črnega premoga (7.63), 1.27 milijona ton antracita (1.17) in 1.08 milijona ton rjavega premgoga (0.83). V letošnjem letu se bo proizvodnja še nadalje povečala, za kar so izvršene vse priprave. Del proizvodnje bodo iz Španije po najnovejši pogodbi izvozili v Portugalsko.

= **Na Hrvatskem bodo znatno povečali proizvodnjo oljaric.** Iz Zagreba poročajo, da so storjeni važni ukrepi za bistveno povečanje proizvodnje oljaric na Hrvatskem. Predvsem se ukrepi tičejo proizvodnje oljne repice in sončničnega semena. Oljno repico so od nekdaj gojili v Bosanski Posavini, kjer je zadnja leta povprečni pridelek znašal okrog 400 vagonov letno, v izjemno dobrih letih tudi 1000 vagonov. Glede na ugodne vremenske razmere v Bosanski posavini bode na istem zemljišču dosegli dve letini oljaric. Oljna repica zgodaj dozori in ko bodo pridelek spravili bodo posejali sončnice, ki bodo dale drugi pridelek oljaric. Sončnično seme so v zadnjih letih začeli v večjem obsegu gojiti v Sremu in Slavoniji, kjer je bil lani pridelek dosegel 2000 vagonov. Gojitev sončnic bodo letos že znatno razširili in je Ministrstvo za narodno gospodarstvo v ta namen odobrilo posebne premije. Poleg lanske odkupne cene 8 kun za kilogram semena, bo ministrstvo dalo premijo 7 kun na kilogram semena. Proizvajalci, ki bodo sklenili pogodbe za setev sončnic, bodo prejeli od vsakih 100 kg semena 1.5 kg sladkorja. Vrhu tega bodo proizvajalci lahko po maksimalni ceni odkupili v tvornicu olja za vsakih 100 kg semena 2 kg rafiniranega olja in 10 kg oljnih pogač.

E. Josin:

Stara Ljubljana

XIV.

Dr. Janez Gogala, rojen v Kranju leta 1825., umrl v Ljubljani leta 1884., je bil profesor na ljubljanski gimnaziji od 1859 do 1883, postal je potem stolni kanonik ter voditelj duhov. semenišča. Slovel je kot dober govornik in pridigar v stolni cerkvi; deloval je tudi pri Marijanišču. Po smrti dr. Zlatousta Pogačarja je bil določen za njegovega naslednika, toda umrl je pred imenovanjem leta 1884.

Na ljubljanski gimnaziji so bili še naslednji profesorji, katerih se prav dobro spominjam: I. Tušek, slovenski pisatelj, za naravoslovje, F. Žakelj in I. Vodušek za latinski in grški jezik, Gartenauer za naravoslovje, dr. Ivan Svetina za verouk in matematiko, Anton Bartel za slovenščino, I. Wiesthaler za slovenščino, Wurner za naravoslovje, dr. Ahn za nemščino in italijanščino, Pletršnik za latinščino in slovenščino.

Profesorji na realki

Obiskoval sem ljubljansko realko od leta 1875. do 1862. Spominjam se prav dobro svojih profesorjev, pa tudi onih, ki niso bili ravno moji učitelji.

Mihael Peternel, duhovnik, rojen v Novi Oselici leta 1808. je bil prov. direktor od leta 1852. do 1860., potem pa profesor do upokojitve leta 1874. Poučeval je verouk, naravoslovje, fiziko in kemijo. Umrl je leta 1884. v Ljubljani.

Dr. Ivan Mrhal, rojen leta 1823. v Stahovici na Moravskem, je bil direktor od leta 1870—1889. Poučeval je matematiko in francoščino. Omračil se mu je um ter je umrl v Grazu.

Rajmund Pirker, rojen leta 1828. v Postojni, je bil profesor na realki od 1852 do 1872, pozneje pa deželni šolski nadzornik za ljudske šole. Umrl je leta 1884. v Ljubljani. Poučeval je na realki nemščino in matematiko.

Anton Lesar, duhovnik, je bil rojen 1824 v Sušju, umrl leta 1873. Poučeval je verouk in slovenščino od leta 1852—1873.

Emil Zjakovski, rojen v Brnu na Moravskem leta 1855. je poučeval od leta 1864. do smrti leta 1906. opisno geometrijo in lepopisje.

Jurij Kozina, rojen leta 1838. v Ljubljani, je poučeval od 1864—1879 geografijo in zgodovino. Umrl je leta 1879. Spisal je veliko člankov iz zgodovine Kranjske.

Franc Wastler, rojen v Heiligenbergu na Zg. Avstrijskem leta 1837, je poučeval naravoslovje, nemščino in aritmetiko od leta 1865—1874.

Slikar Globočnik — dimnikar?

Franc Globočnik, rojen v Tržiču na Gorenjskem leta 1825., je poučeval risanje in lepopis od 1865—1890. Umrl je leta 1890. v Ljubljani. Globočnik zasluži, da ga malo natančneje opišem. Slikarstva se je učil na dunajski akademiji, šel potem v Rab na Ogrsko ter tamkaj slikal za razne cerkve. Slikal je tudi po cerkvah na Kranjskem in izdeloval razne portrete. Bil je priznan, dober slikar. — Ko sem bil na realki, so učenci rekli vedno zaničljivo, da je bil Globočnik v mladih letih dimnikar, kar sem tudi pozneje čital v nekem časopisu. Moje mnenje je, da so to govorico napravili učenci. Dvomim, da je bil dimnikar, ker je bil sin okrajnega zdravnika. Toda če bi bil tudi svojčas dimnikar, ni na svoji časti prav nič izgubil, saj je bil slavni nemški pesnik in pisatelj Peter Rossegger v mladih letih tudi učenec pri trgovcu Giontiniju v Ljubljani. Prav tako je bil Mihajlo Pupin, rojen v Idvoru pri Pančevu, pastir, postal pa je univerzitetni profesor, znanstvenik in izumitelj. Njegova knjiga »Od pastirja do izumitelja« je prevedena v vse svetovne jezike in tudi v slovenščino. Globočnik je umrl v Ljubljani in je zapustil vdovo, dve hčeri in sina.

Josip Opl, rojen v Novi vasi na Češkem leta 1839., je učil od 1866—1874 risanje in lepopisje. Leta 1874. je postal gimnazijski direktor v Celovcu.

Huger Perger, vitez, rojen leta 1844. na Dunaju, je poučeval kemijo in naravoslovje od 1863—1873. Potem je bil imenovan za profesorja na tehniški visoki šoli na Dunaju in je umrl leta 1902

Znanstvenik Supan

Dr. Aleksander Supan, rojen v Innichenu na Tirolskem leta 1847, je učil na ljubljanski realki od leta 1870—1877. geografijo in zgodovino. Postal je potem gimnazijski direktor v Černovicah, pozneje univerzitetni profesor v Boni. Izdajal je znanstvene geografične spise v Gothi na Nemškem. Spisal je tudi več geografičnih knjig za srednje šole. Spominjam se prav dobro na geograsko knjigo, ki je bila takrat na realki predpisana kot učna knjiga.

Franc Plohl, rojen v Šentandražu na Štajerskem leta 1840., je poučeval samo leta 1872. (nemščino, slovenščino) in je potem dobil službo profesorja na realki v Gorizii.

Friderik Križnar, rojen v Kranjski gori kot sin okrajnega zdravnika leta 1840., je poučeval verouk 1874—1886 ter postal potem kanonik in stolni župnik. Umrl je leta 1890.

Boltežar Knapitsch, rojen v Celovcu leta 1848., je poučeval kemijo in aritmetiko od leta 1873—1896., potem je postal direktor na učiteljišču v Celovcu. Po upokojitvi se je preselil v Gradec ter je tamkaj tudi umrl. Knapitsch je bil priznan strog učitelj, zahteval je veliko od učencev ter jih neusmiljeno podil v klop in zabeleževal »cveke« v svoj katalog.

Viljem Voss, rojen na Dunaju leta 1849., je poučeval naravoslovje od 1874—1894, potem je pa bil premeščen na realko na Dunaj, kjer je umrl leta 1895. Voss je bil dober naravoslovec, zanimal se je za floro na Kranjskem in spisal o tem več člankov v znanstvenih časnikih. Spisal je tudi životopis in delovanje naravoslovca Scopolija. Scopoli je bil Italijan, deloval je v Idrii. V njegovo počaščenje imamo Scopolijevo ulico v Zgornji Šiški, od glavne ceste na levo, blizu remize.

Profesor ravnatelj mestne plinarne

Andrej Senekovič, rojen v Steinzthalu (Perlekiji) na Štajerskem, je služil kot profesor na ljubljanski realki od leta 1874.—1885. ter učil fiziko. Spisal je tudi nekaj učnih knjig o fiziki za srednje šole. Bil je priznan kot strog, vesten, a pravičen profesor. Leta 1885. je postal gimnazijski direktor v Novem mestu, pozneje pa na ljubljanski gimnaziji. V pokoj je šel leta 1907. ter ga je mestni magistrat imenoval za direktorja ljubljanske plinarne. Senekovič se je udeležil kot avstrijski rezervni oficir okupacije Bosne in Hercegovine leta 1878/79. Umrl je leta 1926. v Ljubljani. Njegov sin je banski svetnik v Ljubljani.

Franc Kreminger se je rodil v Pančevu leta 1837. Bil je najprvo profesor na realki v Rakovacu, potem pa od leta 1874.—1899. na ljubljanski realki, kjer je poučeval opisno geometrijo, matematiko in lepopisje. Leta 1899. je šel v pokoj ter se preselil na Dunaj, kjer je bil nekaj časa pomožni profesor.

Anton Rajč, rojen v Mali Nedelji na Štajerskem leta 1845., je poučeval zgodovino, geografijo in slovenščino od leta 1876.—1888. Umrl je v Pragi l. 1888. Njegove zemeljske ostanke so pripeljali v Ljubljano ter položili v pisateljsko grobnico.

Dr. Rok Perhmann, rojen v Martellu na Tirolskem l. 1830., je poučeval zgodovino, geografijo in nemščino, toda samo leta 1877., ker se je potem preselil kot profesor na gimnazijo v Hernals.

Emanuel Stauber, vitez, se je rodil leta 1835. v Zari (Dalmacija). Poučeval je italijanščino in francoščino od leta 1876.—1897. Po upokojitvi se je preselil v Capodistrio ter tamkaj umrl. Mož je imel grbo, oblečen pa je bil vedno elegantno, kakor bi bil vzet iz škatlice, stalno je nosil cilinder ter bil zelo ponosen na svoje plemstvo. Njegova žena je bila rojena Francozinja, ki je tudi poučevala na svojem domu.

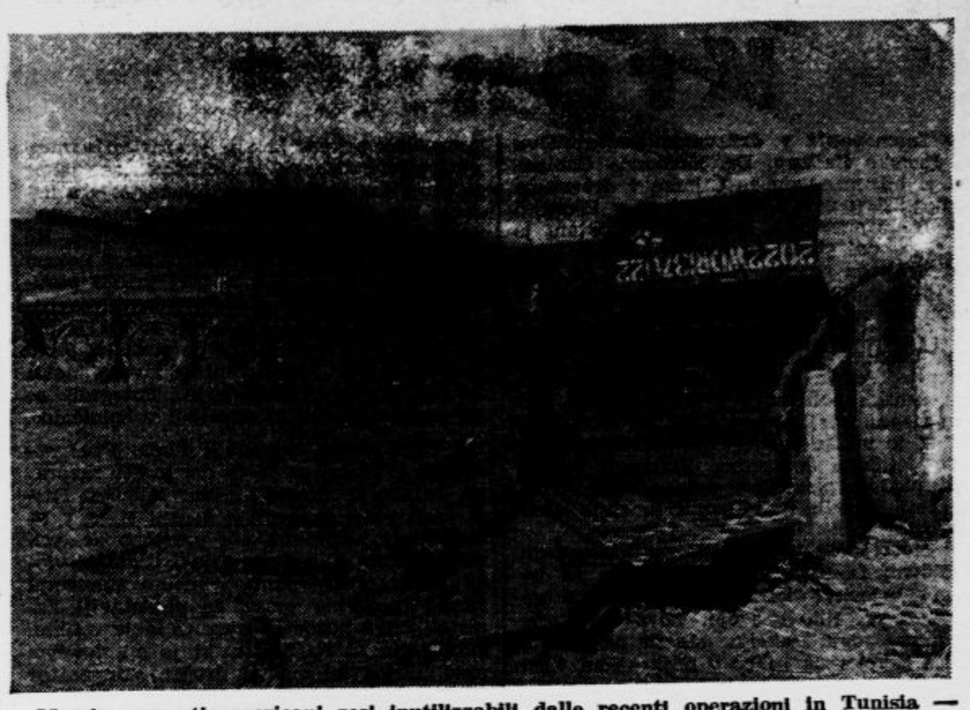

Mezzi corazzati americani resi inutilizzabili dalle recenti operazioni in Tunisia — Ameriška oklopna vozila, ki so bila uničena med zadnjimi operacijami v Tunisu

Župnik Janko Barlé

Ljubljana, 1. marca.

Davi se je po Ljubljani naglo razširila vest, da je umrl šentjakobski župnik gospod Janko Barle. Bolehal je zadnja leta, posebno odkar ga je zadela kap in ga je tako bolezen bolj ali manj priklenila na posteljo in sobo. Njegova žilava narava pa se je do zadnjega upirala navalu bolezni.

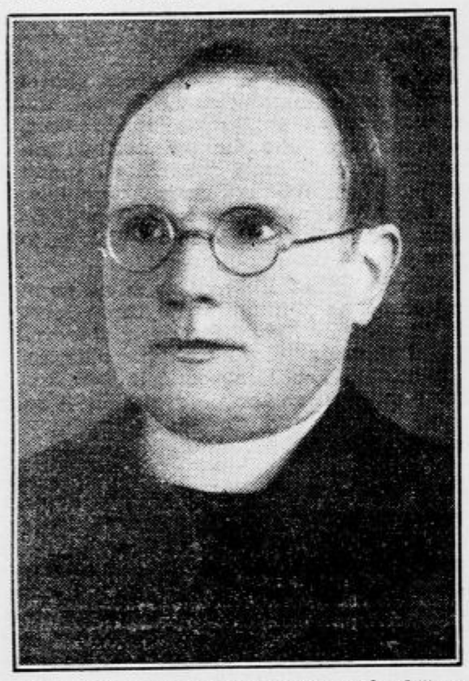

Janko Barle je bil sin trdne kmečke hiše v Srednji vasi v prijazni in obširni šenčurski župniji nad Kranjem. Na prigovarjanje takratnega kaplana, pokojnega lavantinskega škofa dr. Andreja Karlina so starši poslali fanta na gimnazijo v Kranj, nato pa v Ljubljano, kjer je po maturi stopil v bogoslovje ter je bil leta 1899. posvečen za mašnika. Kaplanoval je v Kranjski gori, Tržiču in Kranju, eno leto pa v župniji pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Ta župnija se mu je tako priljubila, da je pozneje zaprosil zanjo ter jo leta 1909 tudi dobil.

Ponosno šentjakobsko župnijo je vodil gospod Janko Barle lepo dobo 33 let. Skrbel je zanjo prav po očetovsko in storil marsikaj za njeno notranjo pa tudi zunanjo ureditev. Župno cerkev je prenovil, njeno vnanjost in okolico polepšal ter jo povzdignil res na umetniško višino. Cerkev sv. Jakoba slovi po starih podobah. Glavni oltar ima dragocene umetnine, slike na stropu so delo nesmrtnega umetnika Jurija Šubica. Šentjakobski trg je pridobil prav posebno na veljavi, odkar so uredili na njem mogočno Marijino znamenje in vodnjak za njim. Ker je bila ob istem času prenovljena tudi okolica stare cerkve sv. Florijana pa načrtih prof. Plečnika, je bil ves šentjakoski trg prenovljen ter se je uvrstil med najslikovitejše predele Ljubljane.

V tem predelu je pasel duše pokojni Janko Barle, cel mož jasnega duha in tudi močnega telesa; v mlajših letih je bil Janko Barle izvrsten telovadec. Lahko si torej mislimo, kako ga je prizadelo, ko mu je kap ohromila telo, da si ga ni mogel več pokoriti po mili volji. Vendar ni odnehal in se ni dal ugnati bolezni. Živel je tako neskončno rad vedro in redno! V zadnjem letu pa smo Ljubljančani videvali duhovnega gospoda, ki so ga v vozičku prepeljavali po ulicah. Želel si je zelene narave, sonca in sproščenosti. Vse to ga je tolažilo in čim bolj ga je bolezen napadala tem bolj si je želel tihih užitkov v lepoti večne prirode.

Zdaj je odšel po večno plačilo, ki si ga je tako pošteno zaslužil. Med nami pa je ostavil spomin, ki ga bomo vedno radi obnavljali v spoznanju, da smo z Jankom Barletom izgubili vzornega duhovnika, kakršnih si moramo Slovenci želeti mnogo, čim več. — Slava njegovemu spominu!

Roza dr. Gregorinova

Po daljšem bolehanju je v nedeljo popoldne za večno zaspala gospa Roža dr. Gregorinova, vdova po pokojnem senatorju dr. Gustavu Gregorinu. Blaga pokojnica ni mogla preboleti smrti svojega dragega soproga, ki je umrl za posledicami nesreče na cesti lani dne 30. junija.

Gospa Roza Gregorinova se je rodila pred 77 leti v Klammu na Brennerju, kjer je njen oče, gradbeni podjetnik Ongaro, sodeloval pri gradnji železnice. Po materi gospé Ivani Vekjetovi je bila slovenskega rodu. Z dr. Gustavom Gregorinom se je seznanila v Triestu, kjer je dne 5.marca 1903 stopila z njim pred oltar. V zglednem zakonu je delila s svojim možem številne radosti pa tudi bridkosti življenja vsestransko marljivega javnega delavca. Rodila je dve hčerki, od katerih je Zorica kmalu umrla, gospa Danica pa je soproga našega znanega glasbenika g. prof. kons. Pavla Rančigaja. V starosti so ji bili trije vnuki in vnučica v pomoč in veselje. Gospa Roza dr. Gregorinova je ohranila kljub visokim letom mnogo duševne in telesne čilosti. Vedno je bila dobrotljiva in je neštetim ljudem izkazala dobrote. Po smrti svojega soproga pa je začela bolj in bolj slabeti in v nedeljo popoldne ob 17. se je preselila v večnost mirno kakor v snu. Izdihnila je v naročju svoje hčerke.

Kot zgledna družica dr. Gustava Gregorina in vobče kot srčno izredno plemenita žena si je gospa Roza zagotovila med številnimi znanci in prijatelji ugledne družine najlepši spomin. Naj ji bo lahek počitek ob strani ljubljenega soproga na novem delu pokopališča pri Svetem Križu! Gospé hčeri, zetu in vsej družini pa izrekamo odkritosrčno sožalje!

Pogreb pokojne gospe Gregorinove bo v torek ob pol 16. iz kapele sv. Andreja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu.

Plačajte zaostalo naročnino!

Določitev nagradne tarife za zobozdravniška in dentistična dela

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, smatrajoč za potrebno, da se določi znesek nagrad za zobozdravniška in dentistična dela in po zaslišanju Pokrajinskega zdravstvenega sveta odreja:

Čl. 1. Nagrade zobozdravnikom in dentistom Ljubljanske pokrajine se določajo takole:

KONSERVATIVNO ZDRAVLJENJE

1. Plomba, centralna	L.	30.—
2. Plomba, konturna	„	35.—
3. Inlay (brez stroškov za tvar.)	„	85.—
4. Ordinacija, do štirih ordinacij, vsaka	„	20.—
Vsaka nadaljnja ordinacija	„	10.—
5. Zdravljenje korenine s plombo, do treh ordinacij	„	80.—
Vsaka nadaljnja ordinacija 10 lir.		

USTNA IN ZOBNA KIRURGIJA

1. Ekstrakcija brez anestezije	L.	20.—
2. Ekstrakcija z anestezijo	„	30.—
3. Ekstrakcija, komplicirana	„	50.—
4. Odstranitev zobnega kamna	„	20.—
5. Resekcija korenike, operacija ciste, izklesanje retiniranega zoba	„	250.—
6. Incizija abscesa	„	25.—

PROTETIKA

1. Zob za vijak (Logan, Davis Verodens)	„	100.—
2. Richmond krona (brez stroškov za tvarino)	„	200.—
3. Enodelna ali dvodelna krona (brez stroškov za tvar.)	„	140.—
4. Lasetirana krona (brez stroškov za tvarino)	„	200.—
5. Jacquet krona	„	1000.—
6. Palapont krona	„	270.—

DELA V KAVČUKU

1. Zob (brez stroškov za zapono	„	100.—
2. Dva zoba (brez stroškov za zapone	„	140.—
3. Trije zobje (brez stroškov za zapone)	„	180.—
4. Štirje zobje (brez stroškov za zapone)	„	220.—
5. Zapona brez tvarine	„	30.—
6. Sesalo	„	60.—
7. Popravilo proteze	„	60.—
8. Vstavitev novega zoba v staro ploščo	„	100.—
9. Vstavitev dveh novih zob v staro ploščo	„	120.—
10. Predelava umetnega zobovja (en zob)	„	85.—
11. Predelava umetnega zobovja (dva zoba)	„	100.—
12. Pribitek za kovin. ploščo	„	500.—
13. Pribitek za umetne smole	„	300.—

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo od dne objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 22. februarja 1943-XXI.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Novo delo Franca Leharja

Budimpeštanski listi poročajo:

V gledališču, ki je bilo že pred tedni razprodano do zadnjega kotička, je imela Budimpešta minulo soboto zvečer priliko slišati najnovejšo mojstrovino skladatelja Franca Leharja: romantično pantomino »Grabanciaš«. To delo je prav za prav namenjeno madžarskemu občinstvu, za katerega predvsem je napisano in skomponirano. Za premiero pantomine je dala opera v Budimpešti vse svoje moči skladatelju Leharju na razpolago, čeprav ne spada to k njeni tradiciji.

Franc Lehar, ki je živel in delal na Dunaju, ni nikoli pozabil svoje domovine, kjer je preživel najlepša leta svoje mladosti. Barvno razkošje madžarske pokrajine, njene šege in navade kakor tudi njena glasba so se mu globoko vtisnile v dušo, in skladatelj je vse svoje življenje črpal iz tega neusahljivega vrelca. Že opereta »Ciganska ljubezen« je nudila mojstru obilico prilike, da je izčrpal vse možnosti, ki jih nudi ta téma. Vendar Lehar ni bil zadovoljen z opereto, ki jo je neprestano predelaval, in tako je nastal iz »Ciganske ljubezni« polagoma sedanji »Grabanciaš«. Beseda pomeni več kakor sholarja. Označuje namreč potujočega študenta, kateremu ljudstvo pripisuje nadnaravne moči. Ta grabancijaš omami s svojim glasom, nastopom in goslanjem hčer bogatega kmeta, katera je ravno na tem, da se stanu primerno zaroči. Preden pride do preloma z družino, izpije Sarija po nasvetu svoje dojke kupico pijače, ki ji razodene bodočnost v sanjah. V sanjskem svetu se vidi Sarika kot žena sholarja, ki potuje najprej kot junak, potem kot begunec skozi deželo ter zaide med cigane, kjer pada od stopnje do stopnje. Žena ga ves čas te njegove preobrazbe spremlja. Zadnje dejanje prinaša prebujenje v resničnost in povratek Sarike k družini in pravemu zaročencu.

Pantomina prekipeva od sanjskih slik in strastnosti muzike, ki se stopnjuje do pravcatega bakhanala. Medtem ko prikazujejo prvi in zadnji prizori pantomine scene iz meščanskega življenja, podaja sredina »Grabanciaša« karakteristično oznako glavnega junaka, na katerem pa je prav malo čarovniškega obeležja. V sanjskem dejanju nastopajo legije hudičev in hudičkov in tu se pokaže vsa Leharjeva glasbena iznajdljivost. Baleti se podijo drug za drugim nespremenjen ostane samo »Grabanciaš«, ki ga je skladatelj izenačil v postavi in glasu.

Občinstvo v Budimpešti je sprejelo komponista in njegovo delo z odprtimi rokami. Lehar je bil osebno pri dirigentskem pultu ter se je moral neštetokrat zahvaliti za priznanje. Ni dvoma, da bo našel »Grabanciaš« pot iz Budimpešte tudi v tuji svet in da bodo pantomino povsod radi izvajali in gledali.

Darujte za slepe!

KULTURNI PREGLED

Primer Benedetta Croceja

Rimski dopisnik lista **»Pester Lloyd«** je prispeval za številko z dne 21. februarja t. l. članek z naslovom **»Benedetto Croce und der Katholizismus«.** V njem obravnava primer znamenitega italijanskega filozofa (predstavnika hegelijansko-idealistične smeri), zgodovinarja, estetskega in literarnega teoretika in kritika Benedetta Croceja. Iz članka posnemamo poglavitne podatke, prepričani, da bo stališče tega misleca v dramatičnem spoprijemu krščanstva z materialističnim ateizmom zanimalo tudi naše čitatelje.

Dr. Laszlo pl. Badics piše v svojem budimpeštanskem dnevniku: Pred kratkim je preletela svetovni tisk vest, da se je Benedetto Croce spravil s katoličanstvom. To novico so najprej priobčili švicarski listi, nakar se je pojavila z običajnimi kričečimi naslovi tudi v tisku onkraj oceana in prešla celo v radijske oddaje nekaterih vojskujočih se držav. Vest se naslanja na neki članek, ki ga je bil objavil sivolasi filozof v enj zadnjih številk svojega lista »Critica« z naslovom: »Zakaj je nemogoče, da se ne bi izjavili za kristjane?« »Spreobrnitev« velikega filozofa je vedno pomemben dogodek splošnega duhovnega življenja. Iz nje lahko res nastane tudi senzacionalna časniška vest, zakaj vsak tak dogodek prinaša s seboj tako globoke človeške vidike, da utegnejo po vsej pravici zanimati širše občinstvo.

Za spreobrnitev pomembnih mož imamo toliko predhodnih primerov v bližnji in daljni preteklosti, da se ni čuditi, če se zdi taka vest lahko verjetna. Saj je prav za velike duhove značilno, da so zmožni razvoja in da umejo iz spoznanja neke resnice, ki so jo na novo spoznali, izvajati vse posledice, zlasti če gre za tako vzvišene reči, kakor je krščansko verovanje.

Med številnimi primeri te vrste navaja pisec nedavno umrlega velikega francoskega filozofa Henrija Bergsona. Ta spreobrnitev je prehodila več stopenj, tem bolj presenetljiva so odkritja, ki so prišla o nji na dan šele pred nekaj meseci. Bergson je sicer umrl nekrščen, vendar je ob njegovi smrtni postelji molil katoliški duhovnik molitve za umirajoče. Pater Setillanges, ki se je posebej bavil z Bergsonovim primerom, je izjavil pozneje, da je Cerkev vsekako molila na njegovem grobu in da obstoji tudi krst iz želje. »Zato ne dvomim, da biva ta duša pri Bogu.«

Z Benedettom Crocejem je pa kajpak drugače. Croce, ki bodro prenaša težo svojih 77 let, poteka iz čisto krščanske italijanske rodbine; v njegovem primeru bi potem takem ne šlo za formalno spreobrnitev. Toda svetu je dobro znano, da je bila njegova filozofija vsekdar daleč od dogem katoliške Cerkve. S tem ni rečeno, da Croce ne bi poznal tistega vzvišenega čustva, ki se imenuje religija. Vso njegovo filozofijo označuje globoko segajoč idealizem. Religija je zanj obsežen pojem in ves njegov liberalni nazor sloni na »religiji svobode«. Nikdar ni zanikal, da navdaja tudi njegovo dušo veliko mistično hrepenenje, ki zahteva odgovora na poglavitna vprašanja človeškega življenja. Od tod pa do sprejema katoliških dogem je pot še dolga. Croce se je pač v skladu z laicistično mentaliteto prejšnjega stoletja vedno boril zoper politični vpliv Cerkve, kar pa ga — kakor vsakega človeka, ki se temeljito bavi z zgodovino — ni oviralo, da ne bi odkritosrčno občudoval dvatisočletne posvetne stavbe rimske Cerkve. Ta mož naj bi torej proglasil svojo »spreobrnitev«! Nekateri zastopniki mednarodnega tiska v Rimu so se obrnili spričo te novice naravnost nanj in filozof jim je pisal iz Sorrenta, kjer biva sedaj, tole pismo:

»V svojem članku sem izrazil misli, ki jih najdete v vseh mojih filozofskih in zgodovinskih spisih. Novo je samo to, da sem bil občutil potrebo, povedati te svoje misli v kratki, zgoščeni obliki tudi za široko občinstvo. V sedanjih bojih, ki vrtinčijo svet, me je zavzelo spoznanje, da morem prispevati k prebujenju tistih čustev, ki so temeljnega pomena za vso našo civilizacijo. Potemtakem ni šlo za kako spreobrnitev ali za kakršno koli politično poklonitev pred Cerkvijo. V tem pogledu ne more nastati nobeno nesporazumljenje, saj sem govoril kar le mogoče jasno.«

Iz tega je torej videti, da vest o spreobrnitvi Croceja ni utemeljena. To nam kaže tudi besedilo omenjenega članka, ki ga je treba prebrati v celoti, če hočemo do kraja razumeti, kaj je hotel povedati ta filozof. Dr. László pl. Badics podaja takole bistveno vsebino Crocejevih izvajanj:

Krščanstvo je bila največja revolucija, kar jih je kdaj preživelo človeštvo. Ta revolucija je segla tako na globoko in široko, da niti ne preseneča, če se njen pojav ocenjuje kot čudež in ga še dandanes lahko gledamo v tej luči. Poleg krščanstva je vsaka druga revolucija samo omejen posamezen pojav. Brez krščanstva si ne moremo misliti velikih odkritij in prevratov novejšega časa, saj je njemu ostalo prvenstvo in vsa udarna sila. Ne glede na vprašanje transcendentnega značaja krščanstva, ki ga Croce ne priznava, je ogromen pomen krščanstva v tem, da je dalo človeštvu novo moralno zavest in z njo tudi povsem novo razlago resničnosti ter novo pojmovanje duha in duhovnega. Z rojstvom krščanstva je bila premagana vsaka dotedanja etika in religija; krščanstvo je prineslo novo pojmovanje Boga. V njem živimo še dandanes in nam ga ne morejo nadomestiti ne Zeus ne Jehova in ne germanski Wotan. Zaradi tega čutimo, da smo na tleh etike in mišljenja sinovi krščanstva.

Nihče ne more reči, nadaljuje Croce, ali se bo še kdaj v življenju človeštva odigrala tako velika odnosno še večja revolucija. Za sedaj ni niti najmanjšega znaka, ki bi kazal v to smer. Dandanes živimo nedvomno še dalje v miselnem krogu krščanstva in še vedno nas zaposlujejo tista v globino vrtajoča nasprotja, ki so mučila prve kristjane: Morala in koristnost, svoboda in avtoriteta, zemeljski in onostranski svet. In iz zavesti, da ne bomo mogli nikdar do kraja premagati teh nasprotij, prihaja možat občutek, da smo večni borci in večni delavci. Prebujenje krščanskega čustva živi v nas kot naša stalna potreba, posebej še v bolestih in nadejah sedanjosti. Krščanski Bog je tudi naš Bog — oni isti, ki ga naše bolj prefinjene filozofije imenujejo Duha. Tega Boga ne molimo samo zaradi tega kot misterij, ker vemo, da je mističen samo za odmišljeno logiko, medtem ko je za konkretno, v resničnem krščanskem smislu pojmovano logiko kristalno čista resnica.

To so torej misli v članku Benedetta Croceja, ki je vzbudil po svetu tako značilno pozornost. »Osservatore Romano« je ob vsem spoštovanju, ki ga sicer kaže do filozofske osebnosti B. Croceja, zavrnil tisti del njegovega stališča, v katerem prihaja navzkriž s sistemom katoliškega dogmatičnega verovanja, vendar pravi sodelavec budimpeštanskega lista, da ob Crocejevi zvestobi lastni filozofiji ni mogoče topleje izraziti pozitivnega mišljenja o krščanski ideji. Vsekako je tudi Benedetto Croce jasno in trdno odgovoril materialističnemu ateizmu in slehernemu drugemu prizadevanju, da bi se razkrojila temeljna načela antično-krščanske sinteze sredozemske kulture, te podlage celotne zapadne civilizacije.

Gogoljeve „Ukrajinske povesti“

Kot 42. zvezek »Slovenčeve knjižnice« so izšle N. V. Gogolja »Ukrajinske povesti« v prevodu Franca Terseglava. Prevajalec je izbral za to knjigo iz dven Gogoljevih zgodnjih zbirk, iz »Večerov na pristavi blizu Dikanjke« in »Mirgoroda«, nekatere značilne povesti z ukrajinskimi motivi in jim pridružil ob koncu še petrograjsko novelo »Plašč«. Tako je nastala vsebinsko lepa in zaokrožena knjiga Gogoljeve proze, v kateri najde bralec nekatere bisere pripovedne umetnosti pisatelja »Mrtvih duš«. Predvsem je tu grozljiva povest »Vij«, ki ima po vsebini in izdelanosti malo enakih v tem žanru, dalje se vrste »Božična noč« s šegavo fantastiko, slikoviti »Sejem v Soročincu«, »Mejska noč ali utopljenica«, »Kresna noč«, »Začarani kraj«, »Izgubljeno pismo« in že omenjeni »Plašč« — same dobre znanke vsakega poznavalca ruske literature 19. stoletja.

Pred Gogoljevim delom, pa naj gre za katero koli stvaritev: za znameniti roman

Kronika

* **Imenovanje v državnem podtajništvu za ljudsko kulturo.** Dr. Edmondo Cobianchi je bil imenovan za tajnika v državnem podtajništvu za ljudsko kulturo v Rimu.

* **Smrt senatorja Michelija.** V Rimu je umrl te dni prof. dr. Cesar Micheli, član italijanskega senata. Narodil se je 18. maja 1866. v Spoletu, nato je bil zdravnik v Rimu ter se popolnoma posvetil zdravstvenim vprašanjem. Leta 1905. je postal docent rimske univerze na kliniki za ginekologijo. Potem je bil imenovan za primarija ženske bolnišnice v Rimu ter je na tem mestu ostal od leta 1910. do 1935. Stekel si je velike zasluge za pomoč in podporo jetičnim materam. Pokojnik je bil tudi plodvit pisatelj v zdravstveni stroki ter član raznih italijanskih in tujih akademij.

* **Novi sedež vatikanskega državnega tajništva.** Iz Rima poročajo, da se je državno tajništvo vatikanske države skoro v celoti preselilo v svoje nove prostore. Prva in druga sekcija sta že na mestu, tretja sekcija pa se bo v najkrajšem času preselila v novo poslopje.

* **Razstava umetnikov iz Julijske Benečije v Padovi.** Umetnostna galerija »Le Tre Venezie« v Padovi je povabila skupino umetnikov, naj razstavijo svoja dela v Padovi. Povabilu se je odzvalo 22 umetnikov, ki so poslali 101 delo. Razstava je bila odprta 20. februarja. Kipar Ugo Cara, ki je razstavil svoj čas že v Ljubljani, razstavlja ob tej priliki 7 svojih kipov.

* **Ciril Žagar umrl.** Iz Beograda smo prejeli poročilo, da so 20. februarja na tamkajšnjem pokopališču pokopali slovenskega rojaka g. Cirila Žagarja. Pokojnik je bil uradnik Kmetijske družbe v Ljubljani in je bil znan daleč na okoli. Po vojni je dobil zaposlitev v Srbiji, kjer je bi nameščenec neke tamošnje lesne tvrdke. Njegova smrt bo vzbudila med vsemi njegovimi znanci iskreno žalovanje. Bodi mu blag spomin! Toplo sožalje njegovim svojcem!

* **15letnik je oplašil tatove.** Iz Bergama poročajo, da so te dni tatovi poskušali vlomiti v skladišče ondotnega agrarnega konsorcija. Nekemu članu tatinske tolpe se je posrečilo vdreti v pisarno in ukrasti pisalni stroj, računski stroj, večjo količino moke, riža in testenin. Ko so tatovi bili na tem, da odnesejo plen, ki jim ga je vlomilec podajal skozi okence, se je pojavil neki 15letni aventgardist. Hitro je pograbil puško in oddal nekaj strelov ter z njimi preplašil uzmoviče, ki so zbežali in pustili plen na mestu.

* **Pes je rešil gospodarju življenje.** Pred nekaj dnevi je prispel v Milan moški srednjih let, ki je nosil v roki kočveg, na povodcu pa je peljal za seboj majhnega foksterjerja. Pozvonil je v ulici Sempione št. 20. in prosil vratarico, naj mu odpre, da poišče prenočišče pri sorodnikih. Vratarica je moža odslovila, hotela pa je pridržati psa, nakar je gospodar vzel malega foksterjerja v naročje ter odšel z njim naprej. Kmalu nato so priletela nad Milan sovražna letala. Ko so začeli iskati ponesrečence, so v nekem zaklonišču, ki je bilo ob tej priliki porušeno, našli malega foksterjerja, ki je nemirno cvilil in lajal, tako da so ljudje postali nanj pozorni. Šli so po sledi za psom in odkrili pod razvalinami še živega moža, foksterjerjevega gospodarja. Potegnili so ga izpod razvalin in odpeljali v bolnišnico.

* **Spor zaradi snemanja filma.** Pred sodiščem v Pistoi se je te dni vršila razprava, katero je naperil novinar Milziade Ricci proti kinematografski družbi E. N. I. C. Družba je pripravila vse potrebno za snemanje filma »La Fornarina«. Ricci je vložil tožbo proti nameravanemu snemanju zaradi tega, ker pravi, da predstavlja zametek filma posnetek njegove ideje v filmu »L' Egeria di Raffaelo«, ki je bil dovršen pred dvema letoma od družbe »Imperator Film«.

* **Potovanje v krsti.** Na avtomobil, ki je bil namenjen iz Modene proti Pavullu, so naložili prazno rakev. Neki potnik je to opazil in je hotel izrabiti priliko, da bi se zastonj prepeljal z avtomobilom. Privzdignil je pokrov krste, legel v rakev ter se dal odpeljati. Potovanje je potekalo normalno, dokler je bilo lepo vreme. Spotoma pa se je vlil dež in tedaj je Bruno Ravegnoli privzdignil pokrov rakve, da bi videl, če bo naliv kmalu ponehal. To je bilo v Maranellu, kjer se je avto ustavil za kratek čas. Prizor je vzbudil med ljudmi, ki so stvar opazili, veliko zmedo. Nekaj potnikov je poskakalo z voza in so jo ubrali po najkrajši poti med ljudi, bolj korajžni pa so se lahko uverili, da v krsti ne leži mrlič, temveč živ človek, ki je hotel samo izrabiti ugodno priliko, da se zastonj prepelje iz Modene domov.

* **Pes rešil mornarju življenje.** Iz Napulja poročajo, da je pes bernardinske pasme, last mornarja Carla Perbelinia iz Genove, rešil gospodarju življenje. Mornar je bil na svoji ladji, ko so sovražna letala napadla napolitansko pristanišče. Eksplozija ga je vrgla v morje, toda pes je planil za gospodarjem v vodo in mu bil toliko časa v oporo, dokler ga niso reševalci potegnili iz morja.

* **Šest otrok šteje 465 let.** V Meduni di Livenza blizu Trevisa živi 6 bratov in sester iz rodbine Prosdocimo, ki štejejo skupno 465 let. Med najstarejšimi člani rodbine je Mariana Prosdocimo, ki šteje 80 let, sledi ji sestra Santina s 77 leti, brat Romeo, ki ima 75 let, vmes pa so še trije drugi: sestra Rosmunda, ki šteje 79 let, cav. Giorgio Prosdocimo, ki šteje 81 let in Antonietta s 73 leti. Vseh šest bratov in sester je še danes pri najboljšem zdravju.

* **Jezikovni tečaji — italijanski, nemški in francoski v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2,** prično dne 5. marca. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer (po želji) v začetnem, nadaljevalnem in konverzacijskem oddelku. Najuspešnejša in najnovejša učna metoda — diplomirani predavatelji. Vpisovanje in informacije dnevno do 19.

* **Važno za vsakogar sedaj in v bodoče** je znanje strojepisja. Novi eno-, dvo- in trimesečni dnevni in večerni tečaji prično 4. marca. Učne ure po želji obiskovalcev dopoldne, popoldne ali zvečer. Učnina zmerna. Specialna strojepisna šola: največja moderna strojepisnica, raznovrstni stroji. Zahtevajte prospekt: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15.**

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 2. marca ob 17.30: **Zaljubljena žena.** Red Torek.
Sreda, 3. marca ob 17.30: **Mirandolina.** Red Sreda.

*

G. Cenzato: »Zaljubljena žena«. Komedija v treh dejanjih. Osebe: Serena—Danilova, Helena—V. Juvanova, Alice— J. Borštarjeva, Ana—Nablocka, Fabrizio—Nakerst, Agno—Gregorin, Antonelli—Brezigar, Contini—Peček, natakar—Tomšič. — Režiser: prof. Šest; scenograf: ing. E. Franz.

OPERA

Torek, 2. marca ob 17.: **Zemlja smehljaja.** Opereta. Izven. Cene od 28 lir navzdol.
Sreda, 3. marca ob 17.: **Thais.** Izven. Cene od 28 lir navzdol.

*

F. Lehar: »Zemlja smehljaja«. Opereta v treh dejanjih. Osebe: grof Lichtensteinski — Anžlovar, Liza — Mlejnikova, Lovra — Japljeva, grof Pottessteinski — Sancin, general — Pianecki, princ Su-hong — Čuden, Mi — Barbičeva, Čang — Debevec, Fu-li — Škabar, evnuh — Simončič. Dirigent: B. Simoniti, režiser in koreograf: ing. P. Golovin, načrti za kostume: J. Vinfanova, klobuki za balet: Ivanka Kunc, cvetice: Pavel Šimenc.

»Princeska in zmaj.« Mladinska opereta, ki sta jo napisala P. Golovin in J. Gregorc bo ponovljena **prvič v letošnji sezoni v petek 5. t. m. ob 17. uri.** Zgodba o pogumnem Jošku s čistim srcem, ki premaga zmaja in reši kraljično, je prepletena s prizori s palčki in njihovo popularno koračnico, z nastopom raznih živali in baletom, ki dajejo igri veliko pestrost in pravljično obilježje.

IZ LJUBLJANE

u— **Urad C. I. T.** Iz »Službenega lista za Ljubljansko pokrajino«, štev. 12, povzemamo, da je C. I. T. (Italijansko turistično društvo) prevzela krajevni potovalni urad, katerega je doslej upravljala Zveza za tujski promet. To je zagotovilo velike italijanske družbe, ki kljub sodobnim težkočam kljubuje finačnim žrtvam, da bo vseeno mogla pomagati uveljaviti svoje ime in resnično pomagati svojim klientom. Za direktorja urada je imenovan cav. Guido Candrini dei Patuzzi, ki je že znan na turističnem polju zaradi svoje posebne ljubeznivosti in ki si bo znal pridobiti tudi naklonjenost ljubljanskega prebivalstva.

u— **Februar se je poslovil s krasno nedeljo.** Pomlad, ki nam je letos zagospodovala sredi zime, se izvrstno drži ter nas dan za dnem blaži s prijetnim, vedrim sončnim vremenom. Februar je bil tako krasen, da enakega že dolgo let ne pomnijo naši stari ljudje. Ne samo, da je bil topel, temveč tudi suh. Zaradi tega so izostale različne epidemije, ki smo jih drugače vajeni vsako zimo. Čeprav je v soboto kazalo, da bo nastopil vremenski preobrat, se je februar za slovo vendarle premislil in nam je poklonil nedeljo, ki nam je bila v veselje in razvedrilo. Že od ranih jutranjih ur je bila Ljubljana razgibana, posebno živahno pa je bilo pred poldnem, ko se je po glavnih ljubljanskih ulicah razvijala promenada in je vojaška godba v paviljonu v Zvezdi priredila krasen promenadni koncert. Popoldne so se Ljubljančani brž po kosilu razšli na izprehode ali na obiske. Povsod po vrtovih si videl prijateljske družbe, ki so posedale v domačih pomenkih in se grele na soncu. Zlasti velik je bil tudi to nedeljo obisk na Žalah in pri Sv. Križu, od koder se ob sedanjem lepem vremenu odpirajo najlepši razgledi na Kamniške planine, na Zasavsko pogorje, na Polhovgrajske dolomite in na ostalo ljubljansko okoliško hribovje. Živo srebro se je v nedeljo povzpelo na 12.4 stop. C. Noč na ponedeljek je bila znatno toplejša od prejšnjih in je toplomer davi spet po daljšem času beležil temperaturo nad ničlo, bilo je 0.4 stop. C. Čeprav napoveduje vremenska opazovalnica v Zvezdi poslabšanje vremena, se nam je tudi ponedeljek še prismejal s soncem in sinjino.

u— **Prestavljeno tramvajsko postajališče na Marijinem trgu.** Uprava mestne cestne železnice sporoča, da bo od 3. t. m. dalje postajališče na progah 1 do 2 pri vožnji od pošte proti magistratu premaknjeno s frančiškanskega mosta pred severozapadni prehod Marijinega trga, t. j. malo niže od ogla Fritschove trgovine.

u— **Šola Glasbene Matice** ljubljanske bo imela konec tekočega tedna dve javni produkciji svojih gojencev. Po vrstnem redu letošnjih produkcij, IV., bo v petek 5. t. m., V. pa v soboto 6. t. m. Začetek obakrat ob 17. v mali filharmonični dvorani. Podrobni spored bo od četrtka dalje na razpolago v knjigarni Glasbene Matice.

u— **Na IX. simfoničnem koncertu,** ki se bo vršil v ponedeljek 8. t. m., se bodo izvajala izključno dela slavnih mojstrov, ki so komponirali v plesnem ritmu. Slišali bomo vrsto skladb, ki so jih napisali: Bernard, Dvořak, Lehar, Ponchielli, Rossini, Johan Strauss, Richard Strauss in Weber. Koncert bo dirigiral dirigent Drago M. Šijanec, vršil se bo v veliki unionski dvorani ob pol 7. zvečer. Predprodaja vstopnic bo od srede dalje v knjigarni Glasbene Matice.

u— **Vrtnarski odsek SVD** v Ljubljani poziva vse one, ki so se prijavili za semenogojski tečaj, da se tečaj prične jutri v sredo 3. t. m. v Krekovi gospodinjski šoli v Šiški. Tečaj traja od 8 do 11.30 ter od 14.30 do 18. Bodite točni!

u— **Štedljivo kuhanje in zdrava prehrana** je danes najvažnejši problem vsakega gospodinjstva. Mnogo dragocenih nasvetov najdete v **Gospodinjskem koledarju za leto 1943,** ki ga je izdala knjigarna Tiskovne zadruge, Šelenburgova 3. Zato si ga naj nabavi sleherna gospodinja in kuharica.

u— **Mali gospodar** — Žegoza obveščata vse rejce malih živali, da se prične z razdeljevanjem krmil na nove nabavne knjižice z dnem 1. marca t. l. Prvi teden v marcu prejmejo krmila rejci z nabavnimi knjižicami št. 1 do 1500, drugi teden vsi ostali. Za oba tedna velja naslednji abecedni red: v ponedeljek z začetnimi črkami A—G, torek H—L, sreda M—R, četrtek S—Ž. Krmila se razdeljujejo samo popoldne od 14 do 17. v društveni poslovalnici Gallusovo nabrežje 33. Kdor zamudi, mu krmila zapadejo. Delila se bo riževa zdrobljenka in sicer po 2 kg na enoto.

! Žalni venci, poročni šopki, aranžmaji in cvetje »»ROŽA«« cvetličarna

u— **Ako hočete uspešno vrtnariti,** si takoj nabavite **Skuljev Delovni koledar za vrt in sadovnjak,** ki ga je izdala knjigarna Tiskovne zadruge, Šelenburgova ul. 3. Držite se nasvetov v tej knjižici in opravite pravočasno vsa dela, ki so časovno razporejena. Samo tako lahko dosežete zadovoljive uspehe. Cena knjižici 8 lir.

u— **Strojepisni tečaji — novi dnevni in večerni** — (eno-, dvo- in trimesečni) se prično 4. marca. Najuspešnejša desetprstna učna metoda. Pouk je dopoldne, popoldne ali zvečer po željah obiskovalcev. Specialna strojepisna šola: največja moderna strojepisnica, raznovrstni stroji. Učnina zmerna. Informacije, prijave dnevno. Zahtevajte brezplačni prospekt: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska cesta 15.**

u— **Inštrukcije in priprava za privatne izpite. Novi (Turjaški) trg 5/III. Diplomirani filozofi** nudijo dijakom pomoč v vseh srednješolskih predmetih: matematiki, latinščini, italijanščini itd. in dnevno pripravo za šolo vsak dan **dopoldne od 8. do 11. ure, popoldne od 3. do 5. ure.** Priprava tudi za **privatne izpite čez dva razreda.** Prijave dnevno od 8. do 11. ure in od 15. do 18. ure: **Novi (Turjaški) trg 5/III. Inštrukcije.**

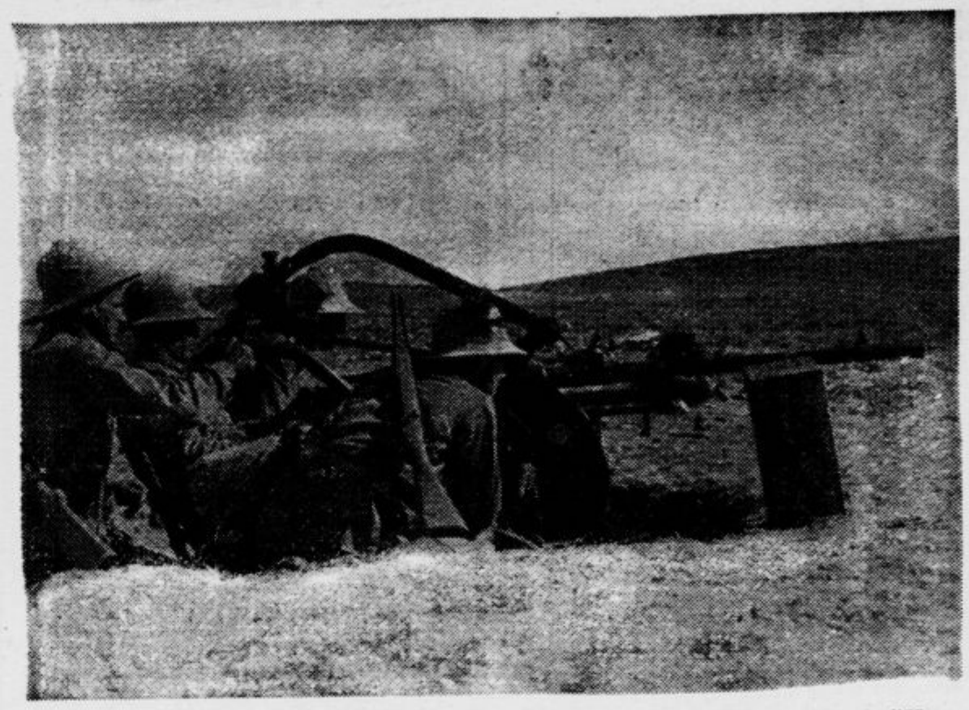

Fronte libico-tunisino: nostre armi anticarro in azione — Z libijsko-tuniškega bojišča: italijansko protitankovsko topništvo v akciji

Z Gorenjskega

Na vzhodni fronti so padli: 28 letni podčastnik Hermann Janschitz, 27 letni vojak Ferdinand Rajner, 23 letni poročnik Arnold Šober, 31 letni podčastnik Franc Perauer, 21 letni desetnik Georg Simoner in 22 letni letalski poročnik Joschi Kirchbaumer.

Življenjski jubilej trdne Gorenjke. Pred kratkim je praznovala 85letnico najstarejša faranka v Homcu Marija Hribarjeva, po rodu Lužarjeva. Z možem, ki ji je umrl l. 1932., sta vzgojila 9 otrok. Jubilantka je še krepka in navdušena za kmečko delo. Knjige in časopise čita še brez očal. Ženica živi pri svoji hčerki Mariji Šeškovi, ki ima majhno gostilnico v Homcu.

Pogreb litijskega šolskega vodje Langa. Ob navzočnosti okrožnega vodje Pilza, deželnega svetnika dr. Dovjaka in okrožnega šolskega vodje Prascha ter številnih pogrebcev so pred dnevi spremili na zadnji poti pokojnega šolskega vodjo Alojza Langa. Žalni sprevod se je pomikal do kolodvora, kjer so krsto naložili na vlak in jo prepeljali v Lienz.

V Lomu pri Sv. Katarini so se na poziv krajevnega skupinskega vodje zbrali kmečki gospodarji h gospodarskemu zborovanju. Razpravljali so o vseh gospodarskih zadevah. Na koncu je posestnik Jere pozval sosede, da zastavijo svoje moči na obnovi gospodarstva in zvesto izvršujejo navodila Führerja.

Iz Spodnje Štajerske

Slovo okrožnega vodje Strobla. Na sestanku pretekli četrtek se je od mariborskih vzgojiteljev poslovil okrožni vodja in šolski svetnik Michi Strobl, ki je vpoklican k vojakom. Pozval je vzgojitelje k skrajnemu delu in se jim zahvalil za sodelovanje in vzorno podporo.

Na vzhodni fronti je padel 20letni desetnik v planinskem lovskem polku Wilfried Scherf, abiturient iz Šmarjete pri Ptuju. Na afriškem bojišču je padel 19letni Meinhart Baumann iz Rogaške Slatine. Baumann je bil prvi mladinski vodja imenovane krajevne skupine.

V Brežicah so ustanovili sportno družbo. Nedavno je bila v okviru Heimatbunda ustanovljena sportna družba v Brežicah. Gojili bodo nogomet, rokomet, lahko atletiko, namizni tenis in telovadbo. Zlasti slednja je med brežiškim prebivalstvom vzbudila veliko zanimanje.

Gostovanje dijakov-muzikantov. V tekočem tednu obišče Spodnjo Štajersko skupina dijakov državne visoke šole za glasbo pod vodstvom svojega ravnatelja. V sredo bodo nastopili v Celju.

Slovo desetletnikov. Prvič na Spodnjem Štajerskem je bilo pred dnevi slovesno zaključeno šolanje desetletnikov. Mladina celjskega okrožja se je zbrala v dvoranu Obrtnega doma, kjer jo je pozdravila okrožna ženska voditeljica Königova, nakar so zbrani otroci, 120 po številu, zapeli prigodno pesem. V tečaju, ki je trajal leto dni, so se naučili tovarištva in reda, pridobili pa so si tudi precejšnje znanje nemščine.

Na veliki skupščini Heimatbunda v Mariboru je govoril zvezni vodja Franc Steindl o totalni mobilizaciji. Dvorana in stranski prostori so bili tako polni, da je moralo več sto poslušalcev stati na trgu pred poslopjem. Ko je govornik dejal: »Delali bomo, kakor da je Spodnja Štajerska že tisoč let združena z Reichom«, je njegov govor prekinilo živahno pritrjevanje.

Iz Hrvatske

Študij na medicinski fakulteti bo urejen spet po starem. Ministrstvo za ljudsko prosveto je izdalo pravilnik, po katerem bodo za študij na medicinski fakulteti uvedena namesto tromesečij spet polletja. Tromesečje šolskega leta 1942-43 bo podaljšano na polletja kakor na ostalih fakultetah. Vsako dovršeno tromesečje velja kot končano polletje.

Smrt mladega pomorca. Pri opravljanju svoje službe na parniku Hamburg—Amerika linije je 3. decembra preminil pomorski strojnik Franjo Tano Stiplošek, star komaj 26 let. Vest o njegovi smrti je pred dnevi prispela v Zagreb, kjer živijo pokojnikovi starši.

Odlikovan hrvatski častnik. Z železnim križem I. stopnje je bil za svojo hrabrost na vzhodnem bojišču odlikovan podpolkovnik Tomislav Brajković.

Pripadniki »črne legije« dobe spomenice. Kmalu bo minilo dve leti, odkar je bila ustanovljena znana »črna legija«. Borbe, v katerih je legija v tem času sodelovala, so bile krvave in težke. Vsem živim pripadnikom »črne legije« bo ob obletnici izročena spomenica, ki jo je napravil akademski slikar Peter Šajn.

Pred otvoritvijo srednje tehniške šole v Zemunu. Sklenjeno je bilo, da bo v začetku šolskega leta 1943-44 v Zemunu odprta srednja tehniška šola, če bo mestno poglavarstvo uredilo primerne prostore. Za začetek bosta odprta samo strojni in elektrotehnični oddelek.

Gostovanje osiješkega gledališča v Zemunu. Pretekli teden so v Zemunu člani osiješkega gledališča uprizorili Molierovo komedijo »Namišljeni bolnik«. Tudi za Oboroženo silo so priredili nekaj predstav.

Vesel dogodek v zagrebškem zverinjaku. Toplo sončno vreme zadnjih dni privablja v zagrebški zverinjak vedno veliko število obiskovalcev. Zlasti odkar se je zvedelo, da je zverinjak dobil nov priraštek, je posebno mladina vsak dan številnejše zastopana. Medvedka s svojimi tremi mladiči vzbuja njihovo posebno pozornost. Tudi med opicami so dobili nov naraščaj — mladega pavijana.

Nesreča s samokresom. V Martičevi ulici v Zagrebu se je pred dnevi zgodila smrtna nesreča s samokresom. Svojega tovariša 18letnega Zvonimira Hercega je njegov prijatelj Boris Koščak nehote ustrelil s samokresom. Na pomoč so bili poklicani reševalci, ki so Hercega pripeljali v bolnišnico. Ponesrečenec pa je že med potjo umrl.

Zvišanje voznine na zagrebški vzpenjači. Odkar je prevzela zagrebško vzpenjačo v svojo upravo mestna občina, to je od leta 1924., so ostale vozne cene nespremenjene. Ker so obratni stroški zdaj večji kakor so bili prej, je mestna občina sklenila povišati vozno ceno na vzpenjači. Za vožnjo gori bo treba plačati 2 kune, vožnja doli bo stala 1 kuno, hitra vožnja gori ali doli 6 kun, mesečna uradniška karta 30 kun, mesečna dijaška karta pa 20 kun.

»Mrtve duše«, za krasno zgodovinsko povest »Taras Buljba«, ali za komedijo »Revizor«, občutimo vedno znova, da je snov, ki jo obravnava, tako izrazito samosvoja in hkrati nacionalno ruska, kakor le pri redko katerem drugem pisatelju. Franc Terseglav je opremil »Ukrajinske povesti« še z uvodom »Oseba in delo N. V. Gogolja«, sestavkom, ki je v taki ljudski izdaji Gogoljevega dela kar potreben in zaradi svoje zajemljivosti vreden vse hvale, saj na malo straneh jasno in s poglobljenimi pogledi v problematiko tega pisatelja pove vse najvažnejše za lažje razumevanje Gogoljevega dela.

»Ukrajinske povesti«, ki so morda prvič zbrane pod tem naslovom, in ne samo pri nas, so prelepo pričevanje, kako tesno je bil N. V. Gogolj zvezan s svojo rodno zemljo in z njenim ukrajinskim ljudstvom. Čeprav sodi njegovo delo po jeziku v veliko-ruski krog, ni bil Gogolj po najdragocenejši substanci te svoje proze nič manj izrazit ukrajinski pesnik, kakor poet »Kobzarja« in »Hajdamakov«, samo pet let mlajši Taras Ševčenko. Namenoma sem postavil besedo pesnik. Zakaj velik del te Gogoljeve »ukrajinske« proze je poezija. Bolj kot kje drugje čutimo, kako so se v Gogoljevem duhu oblikovali mladostni spomini zdaj v grozljive, zdaj na videz vesele pesniške podobe ki pa jih je izdelal s tako srečnimi epično-liričnimi prijemi, kakor jih opažamo le malo v tedanji prozi. V teh povestih je mnogo avtentične etnografije. Zgodbe o čarovnicah in zlodejih ter razne druge podobne pravljice so posnete naravnost iz ljudskih ust; poslušal jih je strmé mladi Gogolj in jih pozneje doživljal v svoji domišljiji, ko se je v meglah Petrograda spominjal mladosti na široki ukrajinski stepi. Toda te etnografske prvine so samo tkanje, ki ga prede po notranjih zakonih stvarjalne pesniške domišljije Gogoljev čudovito nadarjeni duh. Bjelinskij se je res da posmehoval nekemu slavjanofilskemu piscu, ki je imenoval Gogolja »ruski Homer«, vendar ima njegova proza morskako odliko, ki opravičuje tako primerjavo, tembolj, ker sta oba, časovno tolikaj oddaljena pripovedna umetnika, ljudska pesnika v najboljšem pomenu besede. Ljudski element, ljudska domišljija, ljudsko doživljenje prirode in njenih skrivnosti, združeno še s spomini na lastna mladostna doživetja — to daje tem povestim njih poglavitno in v marsičem neprekosljivo mikavnost. Brückner pravi o njih, da so nekako enakovredno nasprotje Puškinovi liriki. Če je bil Puškin predvsem pesnik sončne jasnine in močne življenjske volje, je bil Gogolj pesnik skrivnosti noči, grozljivosti in tistega čudnega smeha, ki prihaja od spoznanja nesreče, nepopolnosti in bolesti človeškega življenja. Zato so ga tolikaj mučili verski problemi, zato v svojem mistizmu in asketizmu tolikaj spominja na Pascala kakor je opazil Merežkovskij. Njegova fantazija je črpala svoje navdihe iz spoznanja, da leže pod vsemi našimi resnicami neskončne skrivnosti, pod vso našo realnostjo nespoznatna, fantastična nerealnost, pod vsemi jasninami skrivnostna noč. Značilno je da se mu je moglo tak življenjsko čustvovanje in gledanje zaročil prav v Ukrajini, pod njenim jasnim nebom in med njenimi širokimi obzorji. A tudi vraže in bajke ukrajinskega ljudstva iz katerih je tako obilno črpal, so ga vodile v to smer. Gogolja je bilo prav kakor Pascala, strah pred molkom neskončnih prostorov; to je tisto **stepno čustvo,** ki trepeče prav tako v ukrajinskih ljudskih bajkah, kakor v Gogoljevih ukrajinskih zgodbah.

Čeprav Gogolju v času, ko je pisal svoje prve povesti, ni še stopila v zavest tista mistična groza pred življenjem, ki ga je mučila v zadnjih letih, ko se je boril z nadaljevanjem »Mrtvih duš«, je podzavestno živela že tedaj v njegovem duhu in lahno navdahnila tudi te povesti. V ostalem so njegovi ukrajinski motivi še polni naivnega in toplega življenja, plod mlade domišljije, ki ustvarja iz preobilja fantazijske snovi. V njih ne živi samo duša ukrajinskega ljudstva, marveč tudi svojevrstnost maloruskega človeka, njegov humor in njegova vernost, pa tudi lepota stepne ravni tam ob Dnjepru poezija mesečnih noči v širokem, ravnem prostoru: živi skratka poseben, poetičen svet ki je dobil v Gogolju avtentičnega oblikovalca.

Zaradi nezmanjšane umetniške vrednosti Gogoljeve proze in njenega svojevrstnega ljudskega misticizma združenega z zagrabljivo resničnostjo ukrajinskih ljudi in zemlje, smo veseli novega slovenskega prevoda iz spisov V. Gogolja, Franc Terseglav, priznani poznavalec vzhodne miselnosti, je opravil nelahko delo slovenitve te stilistično in jezikovno samosvoje proze z nespornimi odlikami. Videti je, koliko se je trudil, da bi našel lokalno barvitim in ponekod arhaičnim besedam kar moči strezajočo slovensko besedo in v tem je tudi uspel. Zato so »Ukrajinske povesti« vredne pozornosti ne le kot primeri Gogoljevega pripovednega mojstrstva marveč tudi kot dobro premišljen poizkus adekvatnega presajanja ukrajinsko-ruskega ljudskega izraza in duha v naš jezik. — Ob koncu knjige, ki jo je okusno opremil J. Beranek, so še nekatere splošne opombe.

ZAPISKI

Nov zvezek »Slovenskega Pravnika«

Pravkar izišla 1.—3. številka začenja 57. letnik »Slovenskega Pravnika«, ki izhaja v redakciji univ. prof. dr. Rudolfa **Sajovca.** Na uvodnem mestu je objavljen začetek daljše razprave mladega znanstvenika, dr. iur et. phil. Rudolfa **Trefenika.** »Uvod v meddržavno kazensko pravo«. Pisec obravnava pogoje nastanku in razvoju meddržavnega kazenskega prava, njegov pojem, njegovo mesto v sistemu prava in različnost njegovega naziva v literaturi. — Dr. Anton **Štuhec** je prispeval razpravo »Nepravdno zavarovanje«, v kateri se bavi z zapletenimi pojavi zavarovalne teorije in prakse ter utemeljuje potrebo elastičnega tipa začasnih zavarovalnih odredb nepravdne narave. — Nadaljuje se razprava dr. Leva **Svetka** »Prekočasno delo«, zgrajena na domačem in tujem delovnem pravu in posebej še na dosedanji dokaj obsežni judikaturi. — V Obzorniku je izšel pravno-zgodovinski sestavek »Podložniški odvetnik« (Advocatus subditorum). Med knjižnimi poročili ocenjuje dr. Gorazd **Kušej** spis Rudolfa Klinca L'attuazione della legislazione ecclesiastica di Giuseppe II nell'archiodiocesi di Gorizia«, dr. A. U. pa poroča o izdaji zakonov, odredb in naredb po 11. aprilu 1941 v Nezavisni Državi Hrvatski.

Uspeh B. Sancina v »Deželi smehljaja«

Soboto zvečer je nastopil pred popolnoma razprodanim gledališčem v vlogi princa Sou-Chouga v priljubljeni Leharjevi operети »Zemlja smehljaja« g. Belizar Sancin. V svoji interpretaciji te vloge je odlično uspel in je žel s svojimi samospevi navdušeno priznanje občinstva. Njegov toplo zveneči lirični tenor je zelo ugajal in nam je s to svojo prelepo vlogo pripravil prijetno presenečenje. Višek učinka je dosegel v prvem dejanju pri kitajski ljubavni pesmi, pa tudi v drugem dejanju z znano arijo »Tvoj sem iz dna srca« in v dueto z gospo Mlejnikovo. Tudi vsi ostali sodelujoči so odlično sodelovali, v prvi vrsti ga. Mlejnikova in ga. Barbičeva. B. Sancin je prejel v znak iskrenega priznanja za njegovo zrelo umetnost številne šopke in druga priznalna darila. Izkazal je s tem svojim odrskim likom lepo vzorno uporabnost.

Povest Janka Kača »NA NOVINAH«, izvrstno pripovedno delo, iz katerega živo diha Savinjska dolina in v katerem se pretresljivo pleto človeške usode, je bilo za obletnico Prešernove smrti nagrajeno z literarno nagrado mesta Ljubljane. Delo je izdala **Vodnikova družba,** ki prizmore še nekaj izvodov letošnjih knjig. Ker bodo ti kmalu razprodani, se morajo vsi, ki še nimajo knjižnega daru Vodnikove družbe (Vodnikove pratike 1943 in Kačeve povesti »Na novinah«) nemudoma oglasiti v pisarni Vodnikove družbe, Puccinijeva 5, poslopje Narodne tiskarne, ali pa v Tiskovni zadrugi, Šelenburgova 3, oziroma v knjigarni Učiteljske tiskarne, Frančiškanska št. 6.

INSERIRAJTE V „JUTRU“

Živali v luči starih piscev in ljudske vere

Naše pravljice in naše narodne pesmi poznajo nenasitne zmaje, ki se hranijo s človeškim mesom in s človeško krvjo, imajo tudi po več glav in žive v globokih jezerih ali velikih jamah kot »negudni červi, lintverni hudi«. Poleg zmajev si pripovedujejo naše ljudstvo o velikih kačah, ki po potrebi govore in imajo tudi po več glav. Glave tri ima tudi strahovalec cesarskega dvora na Dunaju Pegam, kateremu je Krišof Lambergar »pravo glavo vzel«.

V nekaterih pravljicah govori odsekana glava ali z orožjem grozi odsekana roka, da jo je treba posebej usmrtiti.

Zmaji in kače nimajo samo izredne telesne moči, ampak tudi strupeno sapo, ki mori in uničuje življenje.

Če pomislimo, da je med najvišjimi živalskimi vrstami in med na najnižji stopnji stoječimi ljudmi manjša razlika kot med temi in med najplemenitejšimi zastopniki človeštva, se temu pretiravanju ne bomo čudili.

V neki meri je v zmajih, zlasti v letečih lintvernih chranjen spomin na izumrle zaurijce, od katerih so nekatere vrste bolje letele kakor marsikak ptič. V splošnem pa moramo videti tako v večini zmajev kakor pri čudežnih kačah pravljic narodnih pesmi podobe še zdaj živečih orjaških kac.

Zlasti dotik z orientom, posebno z Indijo je deloval opajajoče na domišljijo zapadnih narodov v starem veku ter je podžigal njihovo domišljijo in praznoverje. Strah je povečaval velikost in moč živali, domišljija jim je pa dajala ude in lastnosti, katerih niso nikdar imele.

To bajeslovno pretirano pripovedovanje o čudežnih zgodbah z živalmi, zlasti s kačami se ni širilo samo po ustnem izročilu, ampak tudi po pisani besedi, zlasti po grških in rimskih pisateljih.

Kaj pripovedujejo grški in rimski pisatelji

Pri Eniju, očetu rimske poezije, ki je živel od leta 239.—169. pred Kristusom, je bil odsekana glava na rog, držeč ga z usti, pri Statiusu pa iščejo oči truplo, duša pa glavo (truncum oculi quaerunt, animus caput).

Voz tega ali onega božanstva, n. pr. Triptolemosa, vlečejo velikanske kače. Pri nas se vozijo s kačami povodni škrati.

V naših pravljicah morajo nositi zmajem k jezerom, jamam ali stolpom hrano. Navadno hočejo žreti človeško meso. Aelian, sofist iz druge polovice drugega stoletja, pripoveduje o velikanski kači, kateri so morali dnevno v nekem stolpu nastavljati hrano. Isti pripoveduje o kačji vrsti, pri kateri imajo kačoni grivo in brado. Take kače samce nam kaže tudi najstarejša orientalska in egiptska upodabljajoča umetnost, pozna jih pa tudi vraža naših ljudi:

Kače z več glavami poznajo orientalske pravljice. Nekatere imajo glavo ob glavi, druge pa eno glavo na repu.

Nearh s Krete, eden najboljših tovarišev Aleksandra Velikega, ki je po naročilu svojega vladarja preiskaval z brodovjem morsko pot k ustju Eufrata in je proučeval obenem morje, življenje v njem in na obalah daleč v notranjost, nam je zapustil mnogo zanimivih poročil o tem, kar je opazoval z lastnimi očmi. Bil je trezen opazovalec. Vendar poroča o 41 m dolgi kači.

Poseidonios, stoik iz drugega stoletja pred Kristusom, poroča o neki kači v Siriji, da je bila skoro 38 metrov dolga in tako debela, da se nista mogla videti jezdeca, ki sta sedela na konjih vsak ob eni strani kače. Njen gobec je bil tolikšen, da je oboroženega vojaka lahko pogoltnila. Vsaka njena luskina je dosegala velikost bojnega ščita.

Resnica o velikosti kač

Danes vemo, da so nad 6 metrov velike kače redke. Vendar še danes lahko čitamo v potopisih grozovite zgodbe o kačah, zlasti o indijskih.

Tudi Grki so verovali v bajke o velikanskih kačah, dasi jim resnično življenje kač ni bilo neznano, saj jih imajo in so jih imeli mnogo na svoji celini in na svojih otokih.

Od kod to praznoverje?

Kača je že od nekdaj razburjala ljudsko domišljijo s svojim skrivnostnim življenjem, s svojim neslišnim plazenjem, z nenadnim pojavljanjem in izginjanjem ter s svojim prevzemajočim pogledom.

V predhomerskih časih so predstavljale kače božanstva podzemeljskih sil, in sicer ona, ki so bila človeku naklonjena in nenaklonjena. S predstavniki hudobnih podzemeljskih sil so se pozneje borili bogovi in heroji. Tipičen zgled takih bojev je boj Herakleja z lernajsko hidro.

Sčasoma je postala kača človeku simbol vsega zlega. Če jo vidi bolnik v sanjah, mu je smrt blizu. Sploh pomenijo sanje o kačah le redko kaj dobrega, kar ve vsaka naša ženica.

Če govorimo o velikosti kač, ne smemo pozabiti, da nas strah in stud pred njimi zelo moti v njihovi preceni. Pol metra dolga kača se zdi večini ljudi vsaj poldrugi meter dolga. Skoro vsako njeno kretnjo imamo za pripravo k napadu.

Tudi so kače v časih, ko jih človek še ni tako preganjal, dosegle gotovo večjo velikost kot dandanes, ko se njihovi življenjski pogoji stalno omejujejo.

Druge bajne pripovedke iz narave

Po grškem poročilu so ujeli v Arabiji meso žročega hipokentaura, nestvor, ki je bil pol konj, pol človek. Hoteli so ga prepeljati v Rim, a je med prevozom poginil.

Aleksander iz Mindosa, ki je živel v prvi polovici prvega stoletja po Kristusu in je znan po svojih naravoslovnih spisih, poroča, da zrastejo mišja jetra pri rastoči luni vsak dan za košček. Tudi ve, da so metali Veneti kavkam kolače, da bi jih odvračali od uničevanja posevkov.

Plinij, znani pisec iz prvega stoletja po Kristusu, pripoveduje o ljudeh, ki so s pokladanjem roke potezali strup iz ljudi, ki so jih bile pičile kače, in o indijskih ženah, ki so rodile samo enkrat, a take otroke, da so dobili takoj sive lase. Tudi trdi, da je v nekem z magnetom obokanem svetišču visel v zraku železen kip. Slonom pripisuje mnoge čednosti, tudi pobožnost, češ da časte sonce in luno.

Po Ovidu so pri podlasici rodila usta.

Plutarhu (50—120 po Kristusu) je sporočil neki prijatelj, da je videl v Egiptu na pogradu mirno spati krokodila poleg stare žene.

Štorklje so imeli Grki za hvaležne ptice, češ da skrbe v starosti za svoje starše, kar verujejo tudi Prekmurci.

Kakor naši ljudje, tako so verovali tudi Grki, da se znajo živali zdraviti. Jelen n. pr. žre pri njih zoper pik strupenih pajkov rake. Divje koze na Kreti so si zdravile rine od puščic z blatom. Želve žro majoran, če so pohrustale kačo.

V strupeno sapo kač se je splošno verjelo. Grške gospodinje so se zlasti bale, da bi jim kače ne pomorile z njo kokoši.

Tudi voda ima v pravljicah razno čudežno moč. Oživi n. pr. lahko mrtveca. Za vodo iz Stiksa v Arkadiji so trdili Grki, da predre vsako posodo, če ni narejena iz kopita skitskih oslov.

Še eno staro pretiravanje

Pri pesnikih vseh stoletij je zelo priljubljen motiv labodjega petja pred smrtjo. Toda že prej omenjeni Aleksander z Mindosa je dvomil o labodnicah in je imel v bistvu prav.

Labod-pevec se v splošnem vedno rad oglaša. S svojim oglašanjem vabi ali svari ali se pa tudi sam kratkočasi. Smrtna pesem je pa to zanj le, če se oglašujoč se spreleta nad z ledom pokrito vodo in če pogine od lakote, ker ne more zavoljo ledu do hrane in ker so mu opešale moči za polet v toplejše kraje. Da bi si pa zapel pred smrtjo v slovo od življenja, ne drži.

Tudi opevana zvestoba labodjega para je manj naravna kot prisiljena. Samica je namreč tako ljubosumna in zavistna, da ne trpi v svoji bližini nobene tekmovalke.

Kakor se vidi, je živelo zanimanje za življenje živalstva že pred Kristusom, manjkalo je le presodno spoznavanje.

L.

Zeleni zakladi Finske

Neskončna pokrajina Laponske, kjer si danes stojijo nasproti Finci in Rusi, odnosno Nemci in boljševiki, je bila še približno pred dvema rodovoma divja in tuja dežela. Kdor se je naselil v teh krajih, je moral imeti že ogromno mero poguma. Vlada je tedaj obljubljala svet vsakomur, ki je bil pripravljen postaviti si sauno na zapuščenih tleh Laponske. Toda niti največje obljube niso privabile številnih ljudi v te osamele kraje. Za Fince na jugu je pomenila selitev na daljni sever približno takšno odločitev kakor za našega človeka selitev v daljno, neznano Ameriko. Caristična Rusija pa je naseljevala na severu Laponske misijonarje in vojake. Seveda ne iz ljubezni do zemlje same, temveč glede na njeno strategično vrednost. Preko puste tundre v severu, kjer ne uspeva nobeno drevo, je namreč vodila edina možna pot k prostemu Ledenemu morju.

Milijoni hektarjev gozdnatega ozemlja v teh krajih brez cest in stez so bili nerazsekani. Tedaj še nihče ni mislil na izsekavanje gozdov, ki so krili v svojih naročjih ogromne zaklade. Nihče pa tudi ni razpolagal s sredstvi, ki so bila potrebna za nabavo orodja, s katerim je bilo najprej treba zgraditi ceste. Zaradi takšnih razmer se nikoli ni osnovala družba z velikopoteznim delovnim programom. Vlada je pošiljala svoje kolone gozdarjev v Rovaniemi, staro naselje s cerkvijo tik polarnega kroga. Ta košček zemlje je bil že tedaj središče Laponske in je še danes glavno mesto te najsevernejše finske province.

V Rovaniemi so prinašali Laponci prodajat gnjati svojih severnih jelenov, izborno suho meso »poro«, kože severnih jelenov in druge izdelke domačih obrtnikov. V Rovaniemi pa so prihajali tudi trgovci z juga, in so prinašali s seboj moko, kavo, tobak in druge reči, katere so lastniki čred severnih jelenov radi kupovali. Pragozd s svojimi ogromnimi zakladi pa je ostal toliko kakor nedotaknjen.

Tedajci se je pojavil v sedemdesetih letih mož, ki je pronikel v Laponsko s popolnoma nove strani. Ta mož je položil sekiro na zeleno zlato Finske, ko je začel izsekavati gozdove. Kdo je bil ta pionir? Nihče drugi kakor gozdar Sandberg, ki so ga še ko je živel imenovali »Velikega Sandberga«. Najemal je na desettisoče gozdnih delavcev, ki so ga zaradi njegovega razsežnega imenja imenovali tudi »laponskega kralja« pa tudi »očeta kruha«, ker je preskrbel tisočem in tisočem vsakdanji kruh.

Sandberg je prišel z ženo in otroci kot mlad gozdar iz južne Finske ter se je naselil tik ob polarnem krogu blizu Rovaniemija. Umel je privabiti velike skupine gozdnih delavcev ter jih zadržati v neprijaznih krajih na severu. Bil jim ni samo delodajalec, marveč tudi krušni in duhovni oče. Ruska vlada je opazovala njegovo početje nekaj časa z veliko zvedavostjo, potem pa z veliko nezaupljivostjo. Gozdar Sandberg je bil namreč Finec do mozga in nepomirljiv nasprotnik Rusije. Nekega dne je prispela pošiljka svojevrstnih strojev z valjarji. Stroji so se napotili proti vzhodu, kjer je ležalo na stotine podrtih drevesnih debel. Stroji so začeli takoj obratovati in kmalu so spravili vse stotisoče drevesnih debel na zapadno stran v območje rek, ki so jih potem odnesle v Botnški zaliv. Tako je začelo zeleno zlato Finske dežele romati v svet. Bilo ga je čedalje več in čedalje več je bilo tudi interesentov, ki so povpraševali po njem.

Gozdar Sandberg je ustanovil veliko družbo za predelovanje lesa, ki je porabila svojo glavnico za to, da je zaposlila deset in desettisoče delavcev. Še danes pripovedujejo v laponski deželi, kako je postopal Sandberg kadar je kupoval gozdove za svojo družbo. Izjavil je svojim delavcem, da so navezani samo nase ter s svojimi skromnimi sredstvi ne morejo nič koristiti Finski, pač pa so primorani oddajati vse svoje sile Fincem sovražni Rusiji. Tako je prišlo navadno vedno kmalu do kupčije, ki je zadovoljila obe stranki. Sandberg je postal dobrotnik svoje domovine, borec za svobodo Finske.

Deset in desetletja je deloval Sandberg ob polarnem krogu. Umrl je ko je dosegel 85. leto in njegova smrt je bila prav takšna kakor njegovo življenje: močna, moška in brez strahu. Ko je starec slutil, da se mu bliža konec, je naročil, naj mu prinesejo puško, s katero je položil štirideset medvedov v pragozdu na laponskih tleh. Svoje lovske pse, zveste spremljevalce, je zaprl doma v izbo, sam pa je odšel v ljubljeno divjino. Tam se je naslonil k drevesnemu deblu, nameril orožje v srce in sprožil. Gozd, ki mu je bil največja uteha v življenju, ga je sprejel v svoje zeleno naročje tudi po smrti.

Črna borza v Angliji in Ameriki

Malokdo morda že vé, da cvete tako zvana črna borza tudi v tako nevtralni državi, kakršna je Švica. Od začetka vojne pa do lani so posebna sodišča v Švici obsodila kar 42.000 oseb, ki so se pregrešile s tako trgovino. Če temu še dodamo, da šteje vsa država nekaj čez štiri milijone prebivalcev, dobimo precej jasno sliko.

V Veliki Britaniji je nedovoljena trgovina zavzela strahoten obseg. Da bi jo zajezila, je vlada ustanovila v Londonu poseben urad, ki ima svoj sedež v palači Scottland Yarda, ki je, kakor znano, glavna angleška policija. Angleži, ki znajo mojstrsko pohvaliti vse, kar je angleškega, so tudi o boju zoper črno borzo razširili prepričujoče novice.

Občinstvu so dali vedeti, da je bil postavljen za šefa tega urada neki Williams Barker, ki je javnosti bolj znan z imenom Bill, kot bivši višji nadzornik in nenavadno zvit. Ko so ga poklicali na novo odgovorno mesto, je bil mož že upokojen in je gojil cvetlice v Yorkshireu. Razumljivo, da se je z največjim navdušenjem lotil zaupane mu naloge... Tako vedo povedati časniki. In pristavljajo, da je imel samo leta 1941. posla z 20.000 kričečimi primeri črne borze.

Sedaj so po vseh uradih in restavracijah Londona izvešena opozorila z naslednjo vsebino: »Telefonirajte na štev. 999! Telefonirajte na štev. 999! Čim zagledate kaj nepoštenega ali sumite na črno borzo, telefonirajte na štev. 999«.

V Ameriki je cvetela črna borza že za časa prepovedi točenja alkoholnih pijač. Ko so bile alkoholne pijače spet dovoljene, so bootlegerji in gangsterji izgubili večji del svojega zaslužka. Hitro so se lotili novih poslov. V ospredje so stopile njih ogromne organizacije. Ena teh tolp, ki je odlično opremljena in izvežbana, je ponaredila že nekaj tisoč živilskih nakaznic!

Najbolj iskani predmeti na veliki črni borzi so: whisky, bencin, ki ga gangsterji sedaj imenujejo »tekoče zlato«, in pnevmatike (zdaj »diamanti«). Sledijo svilene nogavice, sladkor, konzervirano meso. In za vsako vrsto hranil obstoja posebna, specializirana združba.

Celo žvečilni gumi je zelo čislan na črni borzi. Zdaj ga namreč skoraj ni več, ker izdeluje tudi tovarna Wrigley, ki ga je včasih izdelala ogromne množine, razno orožje. Toda preostale zaloge so prešle v last špekulantov, ki sedaj odlično zaslužijo.

Nedavno tega je znan ameriški časnikar napisal: »Nad našo domovino lebdi grozeče strašilo, strašilo, ki je bebcu podobno. Njegovo lice je čudno, oblečen je v črno, a v roki ima strojno puško. V njegovih žilah se pretaka voda. To je prohibicija«. In to strašilo je danes zavzelo še mnogo večji obseg, kakor ga je imelo pred kakim letom.

Dežela brez naraščaja

Že pred svetovno vojno 1914—1918 je madžarski novinar Eugen Rakosy skoval krilatico o »Tridesetih milijonih Madžarov v bodočnosti«. Madžarska je takrat imela v svojih starih mejah kakšnih 20 milijonov prebivalcev, od tega pa komaj polovico Madžarov. Ostalih 10 milijonov ljudi je pripadalo narodnim manjšinam. Rakosyjeve sanje o bodočnosti tridesetmilijonskega naroda so bile seveda zelo fantastične in razkošne. Ker pa je bil sam asimilant, je bil prepričan, da se bo s pomočjo asimilacije le posrečilo ustvariti velik madžarski narod, ko se bodo utopile v njem vse narodne manjšine ki žive z njim v politični, gospodarski in kulturni skupnosti.

Kmalu nato je prodiranje Židov z vzhoda povzročilo, da so se stotisoči madžarskih delavcev in kmetov morali izseliti v Ameriko. Še večje razočaranje je doživel Rakosy po svetovni vojni, ko so se njegove sanje zaradi spremenjenih razmer popolnoma razblinile. Na mesto utvar so stopile moderne ideje o povečanju madžarskega ljudstva. Odločujoči činitelji so sprevideli, da z naraščajočo asimilacijo ni mogoče odstraniti posledic krčenja porodov in so zato ubrali novo socialno in kulturno taktiko, ki je predvidevala ojačenje lastne narodne sile. Madžarska propaganda je postala sčasoma previdnejša in danes govori samo še o najvišjem dosegljivem številu 20 milijonov Madžarov.

Problem, ki vznemirja Madžare, je slej ko prej nazadovanje porodov. Sosedi madžarskega ljudstva kažejo še vedno močne in zdrave tendence razmnoževanja. Predvsem je to vidno pri Rumunih, kjer narašča prebivalstvo v ogromnem številu. Na Madžarskem priraste na leto na sto oseb komaj 6,4 odstotka. Še proti koncu preteklega stoletja so imeli Madžari na 1000 prebivalcev 44.1 porodov, danes doseže število porodov komaj polovico tega. V Rumuniji pride na 1000 prebivalcev 30.8 porodov, na ozemlju bivše Jugoslavije 27.7 porodov, v Bolgariji pa 23.9 porodov. Posebno vznemirljivo za Madžare je dejstvo, da je najmanjši prirastek prebivalstva v vzhodnih madžarskih komitatih, na primer v deželi Szeklerjev, kjer pride na 1000 ljudi komaj 12 novorojencev. V poljedelsko bogatih krajih doseže število porodov 2.5 in celo 1.9 %. To so porazne številke, ugotavljajo madžarski statistiki in publicisti ter iščejo leka, kako bi se to stanje popravilo.

Na Madžarskem je posebno perečе vprašanje sistem enega otroka, ki se pojavlja v zadnjem času posebno v družinah bogatih kmetov. Ta sistem se je razpasel naravnost strahotno. Mnogo madžarskih vasi je danes do polovice praznih, in hiše, ki niso poseljene, razpadajo. Seveda narašča pri vsem tem bogastvo posameznih kmetov. Toda za splošnost odpira to stanje zelo slabe perspektive.

Madžarski listi priporočajo, da je treba obnoviti propagando za številčno močne družine, obenem pa velja spremeniti dedno pravo, in sicer v smislu koristi družin s številnimi otroki. Po bolgarskem vzorcu kanijo tudi na Madžarskem uvesti davek na samce. Vsi ukrepi, ki so jih doslej podvzeli na Madžarskem v pravcu, da bi se zvišalo število porodov, so ostali jalovi. Število porodov se zaradi njih ni pomnožilo. Še več. Nekdo je izračunal, da izgubi Madžarska vsaka štiri leta zaradi udomačenega sistema enega ali dveh otrok toliko ljudi kakor v vsem času svetovne vojne 1914 do 1918! Zato ni nič čudnega, da se odgovorni činitelji madžarske politike danes predvsem brigajo za to, kako se bo število madžarskega naroda pomnožilo. Od tega vprašanja je odvisna vsa bodočnost dežele.

Kaj vem, kaj znam!

107. Kaj je saga?

108. Kako imenujemo pri mikroskopu lečo, ki je obrnjena proti očem, in lečo, ki je obrnjena proti predmetu?

109. Kaj je »Rouge et Noir«?

•

110. Od zvezde do zvezde.

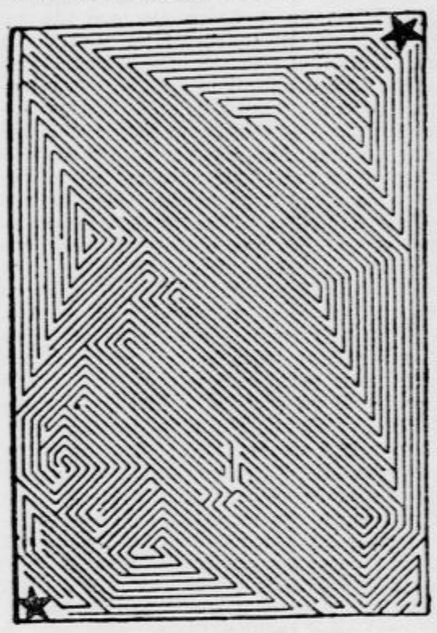

V zgornji sliki morate polskati pot od zvezde do zvezde. Našli jo boste nedvomno, zato ne bomo priobčili niti posebne rešitve, toda nekaj preglavice vam bo le prizadjalo. Pot vodi po hodnikih med črtami. Težko je, vendar: kdor išče...

• • •

Rešitve nalog 27. februarja:

103. Volfram je nemško moško ime in kovina, ki se tali pri zelo visoki temperaturi.

104. Beseda fotelj ne izvira, kakor si običajno mislimo, iz francoščine (fauteuil), temveč iz srednjeveške nemščine: voltstuol=sklopni stol.

105. Panamski prekop so odprli 1914.

•

106. Križanka.

V o d o r a v n o: 1. avto, 4. Aras, 7. Eboli, 9. to, 11. Ant, 12. p. d., 13. ikad, 15. okra, 17. Ru(tenij), 18. čato, 20. alge, 22. Os(mij), 23. rut, 25. Az(ote), 26. pesem, 28. Abel, 29. klop.

N a v p i č n o: 1. anti, 2. Te(lur), 3. obad, 4. alto, 5. R. I. (Rex Imperator), 6. soda, 8. on, 10. okras, 12. proga, 14. aut, 16. kol, 18. čoba, 19. orel, 20. atek, 21. Ezop, 24. U. S., 26. p. e. (per exemplum), 27. ml.

Donava bo napajala Nekar

Nekoč v davnih dneh, ko so se Alpe polagoma dvigale iz morja ter je bila zemlja v nastajanju, je voda iz Rena tekla v Donavo. Alpski Ren in Ahra — pravijo geologi — sta se iztekala v ogromno Pradonavo. Šele potem, ko je morje odteklo iz Renske doline ter so vstajali Vogezi s Schwarzwaldom vedno više, se je ozemlje Donave skrčilo ter se omejilo na pritoke iz Gotthardskih Alp. Ta proces še danes ni končan in mnogo dokazov je, ki pričajo o starem boju za oba južnonemška rečna sistema. Tudi Nekar se je čedalje bolj približeval Donavi, vsrkaval njene pritoke in jih pritegoval k sebi. Danes se s to reko že bavi kulturno delo tehnike in stvari, ki so se zdele pred 20 leti utvara, postajajo polagoma dejanje: na vodah revna reka Nekar se pričenja okoriščati z vodovjem bolje preskrbljene Donave. Gradi se že kanal, ki bo vezal Nekar in Donavo ter ne bo služil samo za adijski promet, temveč tudi povzdigi kmetijstva in ljudskega zdravja.

Leta 1922 je bila sklenjena med nemško državo, Bavarsko in Württemberško pogodba, predvidevajoča potrebna dela za zvezo med Donavo in Nekarjem. Dela niso bila lahka, kajti med Donavo in Nekarjem stoji približno 30 km širok gorski hrbet Schwäbische Alb, ki ima poleg vseh drugih nevšečnosti še ta prilastek, da štrli 150 m visoko nad dolino reke Donave. Mesto Ulm leži 480 m nad morjem, Plochingen, kjer se kanal odcepi od Nekarja, ima višino 275 m, vršac Schwäbische Alb pa doseže višino 650 m nad morjem. Tehniki so si dolgo belili glave, kako bi premagali narave ne ovire in spravili skupaj vode Donave in Nekarja. Danes so ovire vsaj na papirju odstranjene. Tehniki so proučili vprašanja, ki jih je treba rešiti in so si pomagali tudi z rečico Iller nad Ulmom. Izračunali so, da ima Donava pri Ulmu povprečno trikrat toliko vode kolikor Nekar pri Plochingenu. Da bi se struga Nekarja zadostno poglobila, bi morala Donava pri Ulmu oddati tri odstotke svoje vode, kar je popolnoma izvedljivo. Tako rešuje danes tehnika v praksi vprašanja, ki so se zdela še nedavno nepremagljiva. Prekop med Donavo in Nekarjem bo oživotvorjen že v doglednem času.

Vse to nam pripoveduje priroda...

Ko so se pradedje naselili med ostalim tudi okoli Solčavskih planin in se vsidrali kot kulturno napredni kmetovalci na sicer malo darežljivi grudi, so kmalu spoznali, da so jim ostali zvesti tudi njih bogovi, kajti z vrhov Grintavca in Ojstrice se je često oglašal Svarog, vrhovni njih bog, ki so ga v lastnosti gromonosnega in streham zapovedujočega imenovali Peruna pa tudi deda.

Lepo je solčavsko gorovje v tem času, ko ga pokriva zimska odeja, ko segajo česte megle zlasti ob sončnem zatonu visoko na pobočja do golega, od zobov časa razjedenega skalovja. Kakor da bi plaval otok bajnega sveta med nebom in zemljo s svojimi v medli, belorumeni svetlobi se vzdigajočimi, zobem podobnimi čermi, se odraža na modrem ozadju, očarujoč naš pogled, ta krasni planinski svet. Res veličasten prestol si je izbral Perun. Često prihaja na to višavje Vehtra baba, ki sipa sneg, da bi bila mokra v pomladi plan in breg. Bele žene, vile, prihajajo na belih, iz daljav belim meglicam podobnih konjih v ta planinski raj, svojčas torišče ponosnega kozoroga in kralja krilatega sveta, planinkega orla. Tako nekdaj.

•

Že nam je priromal v deželo prijazni Valentin, ključar vseh korenin, 14. svečana je bil njegov dan in pod zemljo se zbuja tedaj ves svet in živahen šepet se pričenja med neštetimi bitji, ki si zaspana manejo očesca. Na južnih pobočjih in obnožjih, kjer se je sonce svečana čez dan toplo ugnezdilo, so se kmalu pokazali tenki, zeleni steblički z belo pego na prisojni strani, namreč obrazki mladih zvončkov, varno še zaviti v kukulico, da jim ne škoduje »megla..., ki od burje prihiti prignana, ko pade iz nebes strupena slana«. Tudi ob severnem zidu botaničnega vrta so se že zasvetili ti mali beli obrazki, tam, kjer stari brest z mogočno krošnjo sniva, k svetlobi plemič Gingko se preriva.

Gingko biloba je res plemič med drevesi, saj je živel že v davno preteklih dobah zemeljske zgodovine in si obdržal vnanjo obliko skoraj neizpremenjeno, kakor je bila pred mnogimi vekovi, dočim se je večina ostalih bitij v marsičem spremenila, mnoga so pa med tem tudi že podlegla. Prebivalci carstev sredine in vzhajajočega sonca (Japonska, Kitajska) so čislali to drevo že v sivi preteklosti in ga postavljajo še dandanes za čuvaja svojih božanstvu posvečenih hramov. Ta prehodni člen med iglavci in listavci je vitek in poleti nam tolaži oko s svetlim zelenjem, jeseni pa s svojim suhim zlatom. In to drevo je videlo v megleni davnini največji čudež, — ustvaritev človeka. Vse kar je oživljalo zemljo doslej, je plazilo, se gibalo po štirih, ali pa krililo in frfotalo, a kadar čez noč se je pojavil pokončno bitje, predhodnik današnjega človeka. To vse je videlo to drevo in zatem gledalo vekovno borbo, ki se je odigravala v davnini med raznimi bitji človeške podobe. Ko bi mogli razumeti tajno šepetanje njegovih dvokrpastih, penavadnih listov, bi nam morda povedalo, da je neka skupina med temi pokončnjaki zaradi pospešenega razvoja možganov in

zaradi tega kot kulturno višja zagospodarila nad ostalimi ter jih začela preganjati in ugonabljati, ne samo kot nevarne tekmece, temveč tudi zaradi tega, ker so postali nadležni. Po vsej priliki so jim otmali žene, jim kradli deco, jih zalezovali in jim stregli po življenju. Povedalo bi nam, kdaj so se ta kulturno višja bitja polastila božanske moči ognja, ki so ga dotlej zanetile na zemlji le strele iz neba in ogenj bruhajoča gorovja.

Iz umno in tudi razvojno višje skupine se je brez dvoma razvilo današnje človeštvo, druge ostale skupine so pa podlegle v borbi za obstanek. Kakor to navadno biva, so bili od stvarstva mnogi pozvani, vendar le nekateri izbrani za prevzem oblasti na zemlji. In tako je Gingko, starina med drevesi, stal ob grobu vseh neizbranih, od katerih je zadnji podlegel v dobi, ko je začel kopneti večni sneg in led na visokih mejnikih naše domovine, — proti koncu poslednje ledene dobe. Maloštevilen je zdaj rod Gingka in premalo se zanima človeštvo za to živo pričo starih obdobij.

Navezujoč na predhistorično borbo med dvema vejama človečnjakov, ki je jenjala v korist umsko in zaradi tega tudi kulturno višje veje, moramo ugotoviti, da je tudi v zgodovinski dobi prej ali slej, vendar vedno podlegel kulturno nižji kulturno višjemu. H kulturi spada kot glavni njen činitelj vsekakor srčna omika, ki pa mora pronicati že v mlada srca. V prirodi se je človek navzame v obilni meri, če se ji posveti z umom in srcem. Jasno nas je opozoril na potrebo srčne omike uvaženi naš pesnik, rekoč:

...sirovosti, podlósti ne poznaj;
povsod naj plemenitost tebe vodi,
ta pravega Slovenca znači naj!

Nedelja čudnih remisov

Pet neodločenih izidov XXII. nedelje v nog. prvenstvu — V tabeli je skoraj — status quo

Kdor zasleduje dogodke na zelenem polju, mora biti vsak čas pripravljen na vesela in žalostna presenečenja in kdor računa v tej igri z žogo z izidi in uspehi v naprej, bo moral zmerom znova popravljati samega sebe. Pri nas v uredništvu smo vsega tega vajeni do vrh glave in zato smo ostali hladni tudi predsnočnjim, ko smo izvedeli, da jo je XXII. nedelja v italijanskem nogometnem prvenstvu med klubi iz divizije A zagodla tako, da je pet tekem — izmed osmih v celoti — ostalo neodločenih, ostale tri pa so se s tesnimi rezultati končale v korist — ta del poročila govori v naše pomirjenje — favoritov na papirju. Močni in slavni partnerji iz Livorna in Torina so delili izkupičke zadnje nedelje s ponižnim kandidati iz spodnje hiše, na tisoče njihovih ožjih pristašev je spet enkrat godrnjalo nad zlo usodo, ki jih je potegnila v vrste športnih navijačev za nogomet.

Toda pustimo zdaj vse te razočarane in tudi one srečne in zadovoljne ter poglejmo rajši tako na splošno, kako čudno se je zavrtelo to nedeljo v tej ogorčeni borbi za točke, ki se povrh vsega še z velikimi koraki bliža zaključku za sezono 1942-43.

Vodilni Livorno je moral po kostanj na vroča tla v Bari, odkoder pa je rešil piko in se tako spet ognil novi nevarnosti, da bi ga prehiteli... To je bil prvi remis! Ker se je enako primerilo Torinu proti Vicenzi s predzadnjega mesta, je razdalja do vrha tabele ostala nespremenjena. To je bil drugi remis! V dvoboju med Ligurio in Fiorentino sta nasprotnika tudi delila plen; Genovčani so okrepili svoj položaj na dnu tabele in se nevarno približali Triestincem. To je bil tretji remis! Drugo genovsko moštvo — vsekakor bolj zvenečega imena po domačem mestu — je gostovalo v prestolnici proti Laziu; to moštvo se doma ne da ukrotiti za nobeno ceno in tako je Genova pustila točko tamkaj. To je bil četrti remis! Bologna in Juventus sta stara rivala iz prvenstvenih nastopov in v nedeljo sta spet trčila drug ob drugega z vso trdoto, toda brez zmage ali poraza. To je bil peti remis! Če povemo še, da so državni prvaki izgubili kot gostje žilave Atalante in je Milano z najvišjim izidom dneva — ki pa tudi ni bil kričeč — spravil Venezio ob obe točki na domačih tleh, smo povedali skoraj vse... Da, še enega ne smemo zamolčati: Triestina, ta naša soseda z opotečo srečo, je imela ta dan težko nalogo, ki jo je rešila dobro zase — in še bolje za nasprotnike, Ambrosiano iz Milana. Moštvo zavzema dalje svoje častno tretje mesto z enakim številom točk kakor Torino in bi utegnilo še krepko mešati zaključne račune. Sicer pa je bila ta nedelja — nedelja čudnih remisov in dan milanskih uspehov.

Osem tekem — osem stavkov

Zadnje nade Benečanov so šle po vodi; **Milano** je prišel in zmagal nad **Venezio 3:1.** — Tekmica za kratek čas med silnim **Torinom** in novincem **Vicenzo** ni doživela nobenega gola (0:0). — Dve točki bi bila krvavo potrebovala **Liguria,** toda dobila je vendarle eno po zasluženem remisu z nevarno **Fiorentino** (2:2). — Ponovno se je postavila na noge **Atalanta,** ki je na domačem stadionu ugnala državnega prvaka Romo, zelo tesno, toda dovolj za dosego še dveh pikic; izid je bil **2:1.** — Enajst golov sta v prvi medsebojni tekmi spravila v mrežo **Lazio** in **Genova,** šest v korist slednje, v nedeljo pa je prišlo le do enega na vsaki strani (1:1), pa čeprav najboljši Rimljan Piola ni ostal do konca v igri. Oba sta računala na uspeh v tekmi v Bologni; **Bologna** zaradi terena in ljudi. **Juventus** pa zaradi ostalega, toda zgodilo se je tretje: remis z **2:2.** — Glavna tekma dneva je bila čejansko le v **Bariju,** kjer je gostoval prvi iz tabele — čudežni **Livorno.** Brez strahu so se domačini lotili velikega nasprotnika ter za gol dobili točko; tudi gostje so z enakim dobičkom lahko zadovoljni **(1:1).** — **Ambrosiani** je bilo mnogo za nedeljski točki in **Triestina** je bila mehka dovolj, da si je dala enkrat potresti mrežo; najtesnejša zmaga ji šteje v dobro, toda koristi — in ne samo začasne — imajo Milanci.

Stanje v tabeli divizije A je odslej naslednje:

1) Livorno 32 točk, 2)—3) Torino in Ambrosiana 30, 4) Juventus 27, 5) Genova 25, 6)—7) Bologna in Milano 24, 8)—10) Lazio, Fiorentina in Atalanta 22, 11)—12) Bari in Roma 18, 13)—14) Triestina in Liguria 16), 15) Vicenza 14, 16) Venezia 12.

Pro Patria si utira pot

V diviziji B je bilo v nedeljo na vrsti V. povratno kolo z osmimi tekmami — deveta v Palermu je bila odgodena — katerih izidi so spet občutno posegli v goste vrste udeležencev pod vrhom tabele. Pro Patria, ki je vodila sama, je obdržala enak položaj in tudi Spezii je šlo dobro, tako da si je pomagala na enako višino z Modeno, ki to pot ni zmogla več kakor remis. V enakih okoliščinah je tudi Napoli odigral tekmo brez gola s fanfullo in deli skupno s Piso četrto in peto mesto v tabeli. Padova je dobila lahko partijo v Sieni najbolj pičlo. Moštvo Palerma je za tri tekme v zaostanku. (Odgodena igra med Sieno in Pescaro je bila na sporedu med tednom; Siena je zmagala z 2:0).

Pari zadnje nedelje so se razšli z naslednjimi izidi:

Busto Arsizio: Pro Patria—Novara 3:1, Pisa: Pisa—Alessandria 2:1, Pescara: Pescara—Modena 0:0, Savona: Brescia—Savona 2:1, Cremona: Cremonese—Anconitana 3:0, Videm: Spezia—Udinese 3:1, Siena: Padova—Siena 1:0, Lodi: Fanfulla—Napoli 0:0.

Stanje je po včerajšnjem V. kolu v diviziji B naslednje:

Pro Patria 30 točk, Modena in Spezia 28, Napoli in Pisa 27, Padova 26, Brescia 25, Cremonese 24, Fanfulla 23, Anconitana 20, Pescara, Novara in Udinese 19, Siena 17, Alessandria 16, Savona 15, Palermo 14 in Mater 13 točk.

*

Iz divizije C beležimo — kakor običajno — samo najpomembnejše izide iz okrožja A, ki se glase to pot takole: **Reparto Distretto—Gorizia 0:0, Ponziana—Vittorio Veneto 2:0, Fiumana—Pieris 7:0.**

II. kolo med devetimi najboljšimi

Table-teniški turnir med elito ljubljanskih igralcev pred koncem — z Romanom Strojnikom kot prvim

V nedeljo dopoldne se je v Mikličevi dvorani nadaljeval table-teniški turnir devetorice najboljših ljubljanskih table-teniških igralcev iz Korotana, Mladike in Hermesa. Tudi drugi termin tega zanimivega tekmovanja je prinesel celo vrsto napetih srečanj, ki so že bolj razčistila vrstni red med posameznimi udeleženci. Nedeljske igre so pomagale Romanu Strojniku do vidnega naskoka, ki mu tesno sledita Bradeško in Bogataj.

Podrobni rezultati včerajšnjih 12 iger so bili naslednji:

Roman Strojnik — Šubert 2:0 (21:11, 21:18).
Bradeško — Poženel 2:0 (21:9, 21:16).
Merala — Bogataj 2:1 (21:17, 6:21, 21:19).
Recek — Aleš Strojnik 2:0 21:17, 21:15).
Recek — Šubert 2:0 (21:18, 21:11)
Bradeško — Aleš Strojnik 2:1 (17:21, 21:16, 21:12),
Roman Strojnik — Merala 2:0 (21:18, 21:14).
Keržič — Poženel 2:0 (21:17, 21:17)
Bradeško — Šubert 2:0 (21:9, 21:16).
Merala — Recek 2:0 (22:20, 21:14).
Keržič — Aleš Strojnik 2:0 (21:19, 21:18).
Bogataj — Roman Strojnik 2:1 (21:19, 18:21, 21:14).

Po včerajšnjem kolu je stanje v tabeli naslednje: 1. Roman Strojnik 5 točk (seti 11:2), 2. Bradeško 5 (10:2), 3. Bogataj 4 (9:3), 4. Merala 3 (7:6), 5. Recek 3 (7:7), 6. Keržič 2 (6:6), 7. Poženel 1 (2:8), 8. Šubert 1 (2:9) in 9. Aleš Strojnik 0 (2:12).

Nekaj podrobnosti o nedeljskem poteku turnirja, ki se bo nadaljeval in zaključil prihodnjo nedeljo, bomo še objavili iz peresa našega posebnega opazovalca pri igrah z belo žogico.

Smučarski naslovi oddani

Glavni izidi letošnjega tekmovanja za drž. prvenstvo v smučarskih disciplinah

V Abetonu so bila v nedeljo zaključena smučarska tekmovanja za državno prvenstvo v vseh disciplinah za moške in ženske, ki so trajala ves pretekli teden. Udeležba tekmovalcev je bila glede na izredni čas manj številna, uspehi pa v sportnem in propagandnem pogledu, predvsem pa kot ocena sportnikov — bodočih vojakov, zelo dobri.

Med najboljšimi italijanskimi smučarji ki so tudi to sezono ostali zvesti sportu, omenjajo poročila:

v teku na 18 km je prejel naslov prvaka mladi Rinaldo Vitalini, ki je s časom 1:17:42.2 pustil za seboj mnoge priznane »kanone« kakor so bratje Compagnoni Confortola, Gerardi in drugi. V alpskih disciplinah sta si zmago podelila slovit smukaša Chierroni v smuku (čeprav je bil prav za prav favorit za slalom) in Colo v slalomu, ki je splošno veljal za najbolj sigurnega v smuku. V skupni oceni za alpsko kombinacijo je bil prvi Colo. V klasični kombinaciji je Vitalini izgubil vse šanse po padcu pri prvem skoku, na prvo mesto pa je prišel nov mož, in sicer Albert Tassotti, medtem ko si je v samostojnih skokih priboril zmago drug novinec Armano pred Lacedellijem in znanim Da Colom. V maratonu (na 50 km) je bilo 8 tekmovalcev, med katerimi se je borba za prvo mesto odločila v zadnjih 500 m. Cresseri je na tej poti pustil svojega velikega tekmeca Aristida Compagnonija za 11 sekund za seboj. To je bila dvojna smola, če pomislimo, da sta smučala za ta uspeh nič manj kakor 3 ure, 33 minut in 22 odn. 33 sek. Temu v Abetonu je prisostvoval zadnji dni tudi predsednik CONI-a nar. svetnik Manganiello, ki je tudi zaključil prireditve z razdelitvijo nagrad in vzpodbudnimi besedami za sport, ki zdaj še posebno služi narodu in domovini v orožju.

*

s— Stare igralce in nove moči vabi Herki bo danes ob 18. v telovadnici ljudske šole na Vodovodni cesti (poleg stadiona). Tri fotografije in točke oblačilne nakaznice za nabavo copat in brisač s seboj!

Fruttal
Fioravanti
TRIESTE
FABBRICA PRODOTTI DOLCIARI
TOVARNA SLAŠČIC
Via Gambini 29

Iz Srbije

Umrla dobrotnika valjevskih Slovencev. Dne 25. januarja je umrl v Valjevu hotelir in bivši podžupan g. Mihajlo Z. Matič v starosti 57 let. Pokojnik je bil v času, ko je nastala v letu 1941. v Valjevu slovenska kolonija, podžupan, potem pa več mesecev vršilec dolžnosti župana in je vsestransko pomagal, kjer je bilo potrebno. Pokojnik je do svoje smrti pomagal Slovencem kjer koli je le mogel. — Dne 30. januarja pa je umrl star 31 let veletrgovec in izvoznik Dragan M. Korač, ki je bil znan kot eden največjih valjevskih prijateljev sirot in potrebnih. Kot tak je ostal v Valjevu nepozabljen že tudi njegov oče Milko Korač. Pokojni Dragan je bil vseskozi prijatelj Slovencev in je bilo v njegovem sodarsko-sadjarskem podjetju zaposlenih precej naših rojakov. — Obema pokojnikoma bodo valjevski Slovenci ohranili časten spomin, dočim izrekamo družinam pokojnikov najtoplejše sožalje.

O drugi akademiji, ki jo je priredila slovenska kolonija v Valjevu dne 3. januarja v korist zimske pomoči, piše beograjski dnevnik »Novo Vreme« dne 31. januarja: »Zelo uspel koncert v korist zimske pomoči so priredili Slovenci v Valjevu. Poleg predavanj, ki sta jih imela vodja kolonije Kristan in dr. Mirko Triler, so bile na sporedu razne glasbene in recitacijske točke.«

Radio Ljubljana

TOREK, 2. MARCA 1943-XXI

7.30: Operetna glasba. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Komorna glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 13.10: Poročilo Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini. 13.12: Klasični orkester vodi dirigent Mano. 13.45: Vojaške pesmi. 14: Poročila v italijanščini. 14.10: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Pisana glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17: Napoved časa; poročila v italijanščini. 17.10. Per minut gospoda X. 17.15. Plošče »La Voce del Padrone — Columbia«. 19.30. Poročila v slovenščini. 19.45: Simfonična glasba. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 20.15: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Mascagni: »Iris«. V odmorih: Predavanje v slovenščini. Zanimivosti v slovenščini. Po končani operi: Poročila v italijanščini.

»Jutrovi« oglasi so Vaši najboljši nakupovalci in prodajalci!

Ozimina v Turčiji kaže dobro

V turškem kmetijskem ministrstvu pravijo, da kaže ozimina dobro. Mraz je prisnil lani razmeroma pozno in to je bilo za posevke dobro. Obdelanega polja je v Turčiji letos znatno več kakor ga je bilo lani spomladi. Vlada je na vse načine pospeševala setev ozimine. Med drugim je razdelila kmetovalcem 30 milijonov kg semenskega žita. Toda za izdatno letino to še ne zadostuje. Treba bo ukreniti vse potrebno, da bo posejanega tudi čim več jarega žita. Veliko pozornost bo posvetila vlada zlasti stročnicam, žitu in krmilnim rastlinam.

Kmetijsko ministrstvo je že ukrenilo vse potrebno za pomladno kmetijsko delo. Siromašnejši kmetje, ki ne morejo kupiti semen, jih bodo dobili brezplačno na razpolago. Vlada misli zlasti na razdelitev semenskega ječmena, koruze, stročnic in detelje med kmetovalce.

Enkratna oddaja premoženja v Istanbulu

Iz Istanbula so te dni odpeljali na prisilno delo drugo skupino davkoplačevalcev, ki niso izpolnili v smislu zakona o enkratni oddaji premoženja svoje dolžnosti. Bilo jih je 38. Tudi te davkoplačevalce so poslali na prisilno delo v Aškale. Plačati bi bili morali zneske med 30.000 do 600.000 turških funtov. Med njimi je 21 židov, drugi so pa Armenci in Grki. V Istanbulu je dobila državna blagajna doslej nad 110 milijonov funtov. Zaplembe premičnin in nepremičnin, ki so zadele tudi že inozemce, se vedno bolj množe. V glavni istanbulski ulici je mnogo uradno zapečatenih trgovin, iz katerih je bilo prodano vse blago na javnih dražbah.

Koze mlekarice v Nemčiji

Nemčija ima zdaj okrog 2,500.000 kozmlekaric. Šele zadnja leta so se začeli Nemci bolj zanimati za kozje mleko. Pred letom 1933. o kozah mlekaricah Nemčija ni še imela zanesljivih statističnih podatkov. Leta 1933. so imeli v evidenci samo 6316 koz, o katerih so vedeli koliko mleka dajejo. Predlanskim je pa bilo pod kontrolo 28.925 koz. Povprečno daje koza 747 kg mleka na leto s 3.39 odst. maščobe. Od vsake koze se dobi torej letno 25.35 kg maščobe.

Volkovi na Portugalskem

V severnih krajih Portugalske se je pojavilo v letošnji zimi mnogo volkov. Lačni volkovi prihajajo ponoči v vasi, tako da si ljudje ne upajo več sami hoditi po cestah. Črede ovac napadajo kar podnevi in ne glede na pastirje in pse, ki jih čuvajo. Iz kraja Vilard de Mourus pa poročajo, da je napadlo krdelo divjih prašičev čredo in dva pastirja, ki sta morala zbežati, sicer bi ju bili divji merjasci raztrgali.

Veliko zanimanje za kino v Nemčiji

Na seji nemškega filmskega podjetja Ufa Universum-Film A. G. je generalni ravnatelj dr. Ludovik Klitsch obširno poročal o poslovnem letu 1941/42. V koledarskem letu 1942. so imeli kinematografi v mejah Velike Nemčije 1067 milijonov obiskovalcev. Predlanskim so imeli nemški kinematografi 892 milijonov obiskovalcev, leta 1932 pa 275 milijonov. Temu primerno so se povečali tudi uspehi sestrskih in udeleženih družb, ki je njih število naraslo v zadnjem letu od 51 na 83. Socialno premoženje družbe se je povečalo za 3 milijone in znaša zdaj 12 milijonov.

300 medvedov na Švedskem

Švedski listi poročajo, da je na Švedskem še okrog 300 medvedov. Sredi 19. stoletja so ustrelili zadnjega medveda v Srednji Švedski, zdaj žive medvedje samo še v severnih krajih, kjer so prostrani gozdovi. V teh krajih so se zadnja leta medvedi močno razmnožili. Vsako leto raztrgajo mnogo severnih jelenov in goveje živine, čeprav so oblasti dovolile večji odstrel medvedov.

Srečanje pod zemljo

Dva kopača rudnika v Eschu v Luksemburga, ki sta več let skupaj delala, sta bila pred 10 leti upokojena. Čeprav že nad 70 let stara, sta vsak zase sklenila prijeti se enkrat za krampe, in oni dan sta se globoko pod zemljo znova srečala. Seveda sta bila srečanja po 10 letih oba vesela.

Čudne solnčne pege

Prejšnji teden so se pojavile na solncu čudne skupine peg. V sredo so našteli zvezdoslovci praške zvezdarne 17 solnčnih peg v čudni skupini. Tri so bile približno tako velike kakor naša zemlja in tvorile so trikotnik. Med njimi so bile pa razporejene druge. Ob koncu tedna je ta čudna skupina solnčnih peg dosegla sredino solnca.

Turčija gradi moderne ceste

Letos bo dograjena v Turčiji asfaltirana cesta med Mersinom in Mukišlo. 125 km te ceste je že dograjene. Gradbenega materijala je pripravljenega še za 35 km. Pozneje bo ta cesta podaljšana do Kayseri-Adana in morda še preko Karaman-Konya. Letos bodo nadaljevali tudi gradnjo ceste Tursus-Adana-Toprakkale. Cesti iz Sirta in Bitlisa do postaje Kurbalan bosta letos dograjeni.

Lažji od aluminija

Nekatere kovine so lažje od aluminija. Najlažja kovina je litij, ki ga najdemo v naravi, toda nikjer v večjih množinah skupaj. Litij je srebrno bele barve in toni se pri 186 stopinjah, njegova specifična teža pa znaša samo 0.534. Ta kovina je trša od natrija in kalija.

Ogromna večina oglaševalcev se obrača na „JUTROV" OGLASNI ODDELEK

KUPUJTE edino pri naših OGLAŠEVALCIH!

ZAHVALA

Svojo najprisrčnejšo zahvalo izrekam vsem, ki ste sočustvovali z menoj ob izgubi mojega dobrega soproga, gospoda

Ing. FRANCA ŽUŽEK-a

Zahvaljujem se vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti. Posebna moja zahvala velja gospodoma zastopnikoma mestne občine ljubljanske in gospoda župana, gg. stanovskim tovarišem in vsem prijateljem naše rodbine.

Ljubljana, dne 28. februarja 1943.

FANI ŽUŽEK, roj. DEKLEVA

†

Umrla nam je dne 20. februarja 1943 v Cerkljah na Gorenjskem po dolgi in hudi bolezni naša nad vse ljubljena mama, stara mama, sestra, svakinja in teta, gospa

JULIKA LAPAJNE roj. VAVKEN

nadučiteljeva vdova in posestnica

stara 74 let, previdena s tolažili sv. vere.

Pokopali smo jo dne 22. februarja 1943 na domačem pokopališču.

Sv. maša zadušnica se bo brala v sredo, dne 3. marca ob 8. uri v tukajšnji stolnici.

Cerklje, Ljubljana, Gorizia, Padova, dne 1. marca 1943.

ZORAN, JULE, ANDA por. ČERNE, otroci; MARJA roj. PETERLIN, snaha; major ČERNE JOŽE, zet; ANDREJČEK in IZTOK, vnuka in ostalo sorodstvo

FRANCE NOVSAK: 19

Nemir srca

ROMAN

Tam, kjer je stala mati, je ostala tudi njena mladost in vse, kar ji je bilo drago. Utrujena se je Kristina naslonila na Rudolfa.

Z zaprtimi očmi, kakor dete, je hotela pričakati tisti trenutek, ki bo z njim vstopila v pravo življenje.

Koleselj pa je brzel po beli cesti, od nekod se je že bližal vlak, mrk in neprijazen in ropotal po tračnicah.

Usoda je ukazala, naj se dvigne zastor...

Rudolf si je zdaj že želel, da bi odpotoval. Odkar ni več videl Kristine, se mu je šola zazdela pusta in surova zgradba, na kateri je vsak dan opazil kakšno napako. Učitelj se je nekam potrt plazil vsak dan v razred, ki so ga po počitnicah spet napolnili otroci s svojim krikom. Pouk se je vršil dopoldne in popoldne, zvečer pa je učitelj takoj po večerji zavil v gostilno in se je zelo pozno vračal. Njegova žena se sploh ni prikazala iz hiše. Le v cerkev je hodila vsako jutro, in čez dan je nekolikokrat stopila na vrt.

Pusta je bila sedaj Rudolfova soba. Zdaj šele je opazil, kako je Kristina bila kljub svoji mladosti vendar vrelec, iz katerega je vsa mrka zgradba žejno skrkala tisto skromno mero živahnosti.. Zdaj ni bilo niti tega več.

Rudolfu se je včasih zazdelo, da bi bilo dobro, če bi šel tolažit njeno mater. Ko pa se je domislil, da je bil tu samo tujec, ki ga je stalno klicala kot gospoda, se mu je zazdelo odveč. Prihajal je v šolo samo ponoči, čez dan pa se je klatil po poljih in gozdu. Tisti dan po njenem odhodu se je sprehajal ob reki, kamor ga je vodila Kristina in mehkoba spomina mu je prevzela srce.

Hodil je ob vrbah, misli pa so mu objemale dneve, ki so bili lepi in ki jih ne bo nikdar več doživel. To je vedel natančno. Še tako lepi doživljaji se nikdar ne povrnejo, in če se to vendarle zgodi, se nam ne zdijo nič več lepi.

Ko se je opoldne vračal skozi vas, ga je opazil župnik skoz okno in ga povabil, naj pride k njemu. Bilo mu je neugodno, ker je bil prepričan, da ga bo izpraševal, zakaj ga ni nikoli pri maši, ko pa ima ves dan časa za sprehode.

Župnik je sedel pri preprosti mizi, kjer je bilo nekaj knjig in aktov. Soba je bila kar se da enostavna, skromno pohištvo je bilo staro, še celo križ, pred katerim je bil klečalnik, je bil videti silno star.

Rudolf ga je pozdravil in ko mu je župnik ponudil sedež, čakal, da ga sam ogovori in vpraša.

Ta ga je nekaj sekund mirno gledal, kakor da išče primerne besede.

»Ko ste prišli na počitnice, sem mislil, da boste prej prišli k meni. Ker vas v cerkvi nisem nikoli videl, sem si mislil, da ste moje povabilo pač napačno razumeli. Ne misliti, da vas bi hotel spravljati v semenišče, Bog ne daj! Sam po sebi vem, kako težko je biti človek, a nositi pred ljudmi tolikšno odgovornost.«

Prišla je ženska, ki je bila duhovniku na las podobna, tako da je Rudolf takoj uganil, da je njegova sestra in vprašala, če hoče kositi.

S prijaznim glasom je dejal.

»Ravno na kosilo ste prišli, gospod Zidarič. Dobro, Francka, prinesi še za gospoda!«

Med kosilom je bil župnik molčeč. Počasi je jedel štruklje, ki so bili prav okusno pripravljeni. Francka je nato postavila na mizo še cviček.«

Dokaj nezaupno je pogledala Rudolfa, za katerega je vedela, da ni nikdar prišel v cerkev.

Ko sta bila spet sama, je župnik natočil vina obema in povzel.

»Izpijte ga na moje zdravje in jaz ga izpijem na vaše!« In pristavil je poredno.

»Da se boste poboljšali.«

Kakor da bi se rad opravičil, je še nadaljeval.

»Tega seveda ne mislim tako resno kot moja sestra. Dovolj ste pametni, da me razumete.«

Rudolf je pa le pričakoval, kdaj bo pričel s tistim, kar ga je težilo. Kot mlad in precej suhoparen človek ni maral uvodov, ne dolgih razmotrivanj. Hotel je takoj vedeti, kako in kaj.

Tu pa se je moral sprijazniti z navado, ki jo je župnik uporabljal do vseh svojih faranov. Ni maral takoj udariti, marveč je udarec kolikor mogoče ublažil, da bi ne skelelo.

In namesto da bi mu govoril, kar mu je ležalo na srcu, ga je izpraševal o načrtih, ki so bili tedaj za Rudolfa samega še nejasni.

Študent je bil precej skromen v svojih odgovorih. Kar je povedal, je bilo župniku že od prej znano, saj so mu ljudje radi prinašali novice od vseh strani. Ne da bi kdaj, razen po potrebi hodil po vasi, je poznal vse žive in mrtve tako, da so se mu vsi čudili.

Ko je po Rudolfovih pičlih odgovorih nastal neprijeten molk, je duhovnik napolnil čaše.

»Morda boste rekli, naj se ne vtikam v te reči, češ, da me ne zanimajo,« je sedaj pričel zares, »toda jaz se na vaše mnenje v tej zadevi ne morem ozirati. Vem, da mi boste iz vljudnosti pritrjevali, morda mi boste v srcu prav dali, pa četudi ne, mi mora biti vseeno. Verjemite mi, da sem vam prijateljsko naklonjen, dasi vem, da vam do vere ni nič in dasi se bojim, da ste jo že davno izgubili. Ne vem, kdo je kriv, da se vam je v teh letih pripetilo še to zlo, tudi vas nočem izpraševati, ker vem, da neradi govorite o svoji mladosti. Najbrž je bila temna in brez žarkov, mnogo je takšnih mladosti. Saj to še ni posebna nesreča, rajši bi dejal naroke, saj je revna, zapuščena mladost v rokah veščega človeka pozneje tista gonilna sila, ki mu dopušča, da sprosti vse svoje napore in da uporabi vse svoje moči, da si uredi življenje v temelju drugače, kakor so mu postlali starši ali usoda. Jaz v to usodo ne verjamem, vi pa, kot mlad človek, najbrž niti toliko...

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani